

KAUNO KURČIŪJŲ IR NEPRIGIRDINČIŪJŲ UGDYMO CENTRAS

PATVIRTINTA
Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų
ugdymo centro direktoriaus
2023 m. birželio 21 d.
įsakymu Nr. V1-71

VAIKŲ PASIEKIMŲ SRITYS, ŽINGSNIAI, PASIEKIMAI, UGDYMO GAIRĖS

Vaikų pasiekimų sritis, žingsniai, pasiekimai, ugdymo gairės 1–3 metų vaikams

	VAIKŲ PASIEKIMAI SRITIS	ŽINGSNIAI	PASIEKIMAI (nuostatos, gebėjimai, žinios ir supratimas)	UGDYMO GAIRĖS (ką ir kaip veikia pedagogas, kad apraše numatytas pasiekimas atsirastų)
Sveikatos saugojimo kompetencija	1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	1	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.	Tirštą maistą duoda tik šaukšteliu, skystą iš puoduko, kad jaustų skirtumą tarp to, ką valgo ir ką geria. Žaidžiant moko laikyti šaukštelį, puodelį, semti šaukšteliu ir pan.
		2	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Kartais parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ir šlapintis. Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	Skatina vaiką valgyti savarankiškai, pasakant ir parodant, kaip valgo grupės vaikai. Kuriam žaidybines situacijas, skatinančias vaiką panaudoti savo žinias, gebėjimus ir įgūdžius: „parodykime meškučiui, kaip plauname rankes, išpučiame nosį“. Kartu su vaiku tvarko žaislus, nuolat primena jų vietas.
	2. Fizinis aktyvumas	1	Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn žemyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai, bando išlaikyti pusiausvyrą. Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gnaužo, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.	Vaiko regėjimo lauke padeda žaislą ir skatina ropoti iki jų, pasiūlo ropoti peršviečiamu tuneliu, po stalu (svarbu nepalikti vaiko vieno). Skatina žaisti įvairius žaidimus. Atsistoja arba atsiklaupia prieš vaiką, ištiesia rankas ir kviečia gestu ir (ar) sakytine kalba ateiti į savo glėbį. Kviečia gestu ir (ar) sakytine kalba susipažinti su nauju žaislu: apžiūrėti, liesti, purtyti, gnaužyti ir kt. Siūlo dėlioti žaislą ar kokį nors daiktą iš vienos rankos į kitą, žaisti su įvairaus dydžio kamuoliukais, balionais, atlikti kitus manipuliacinius veiksmus.

		2	<p>Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčias, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą.</p> <p>Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamas pirštus, ploja rankomis.</p> <p>Ridena, meta, spiria, gauda kamuolį.</p>	<p>Siūlo žaidimus, lavinančius ir įtvirtinančius vaiko judėjimą. Sudaro vaikui galimybę nešioti žaislus „takeliu“ tarp dviejų virvių, stumdyti žaislinį vežimėlį, prikrautą kubelių, vaikytis ir ridenti kamuolį, joti ant linguojančių žaislų, važiuoti pasispiriant kojomis, eiti „tilteliu“ paskui save ir kt.</p> <p>Stengiasi papildyti grupės aplinką įvairiais žaislais skatinančiais judėjimą (pvz. žaislais, kuriuos galima stumdyti, sėdėti ar jais važinėti).</p> <p>Siūlo įvairias veiklas smulkiajai motorikai: statyti bokštelį, užsukti ir atsukti dangtelius, padaryti kamuoliuką iš popieriaus (paimti popieriaus lapą ir suglamžyti taip, kad būtų panašus į kamuoliuką), lipdyti iš minkšto plastilino ir kt.</p>
Socialinė kompetencija	3. Emocijų suvokimas ir raiška	1	<p>Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį.</p> <p>Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus.</p> <p>Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.</p> <p>Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia).</p>	<p>Stengiasi suprasti vaiko emocijų reiškimo ženklus ir pasirūpina juo, kai jis yra liūdnas, piktas.</p> <p>Pasirūpina, kad vaikas matytų save veidrodyje, kai yra linksmas, liūdnas, piktas.</p> <p>Kalbina ir įvardija jo emocijas. Paima, priglaudžia, kai jis atsiskiria nuo tėvų, užima jį įdomia veikla, suteikia džiugių, malonių potyrių, nukreipia dėmesį nuo liūdesį keliančių situacijų.</p> <p>Užtikrina vaiko saugumą.</p>
		2	<p>Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo).</p> <p>Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita.</p> <p>Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.</p>	<p>Grupėje įtaiso vaikų ūgio veidrodinę sieną, kad vaikai matytų save ir savo veido išraišką (arba turi nešiojamą veidrodį). Kalbina vaiką, pavadina, parodo gestais jo reiškiamas emocijas.</p> <p>Visada pasirūpina vaiku, kai jis jaučiasi blogai.</p> <p>Kartu su vaiku varto knygeles, kuriose veikėjai yra skirtingos nuotaikos.</p> <p>Įvardina vaikų bei savo emocijas.</p> <p>Su lėlėmis, kitais žaislais žaidžia žaidimus, kuriuose jie skirtingai jaučiasi ir elgiasi.</p>
	4. Savireguliacija ir savikontrolė	1	<p>Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje.</p> <p>Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas.</p> <p>Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs emocijomis.</p>	<p>Žaidžia su vaiku, parūpina spalvingų, skambančių, judančių žaislų, nedūžtančių veidrodėlių.</p> <p>Sukuria mažai kintančią, saugią aplinką.</p> <p>Kiekvieną kartą vaikui sunerimus reaguoja švelniai ir suteikti fizinį komfortą.</p>
		2	<p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas.</p> <p>Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių.</p> <p>Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus,</p>	<p>Į vaiko išreikštus poreikius reaguoja nuosekliais, pastoviais veiksmais, intonacijomis, gestų ir (ar) sakytine kalba.</p> <p>Nustato vaikui ir jo veiklai būtinus apribojimus ir nuosekliai jų moko laikytis.</p>

		reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką.	Suteikia vaikui galimybę išreikšti savo emocijas (pvz., nespėjus pravirkti neskubėti raminti). Padeda vaikui nusiraminti, pasiūlant minkštus, švelnius daiktus.
5. Savivoka ir savigarba	1	Pradeda jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną. Jaučiasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštuoja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo.	Laikosi pastovaus dienos ritmo ir ritualų. Dažnai kreipiasi į vaiką vardu ir (ar) gestu vardu, įvardija jo jausmus ir veiksmus. Kviečia, ragina vaiką kartoti judesius, garsus.* Pasitinka ir išlydi vaiką šiltai, su šypsena, pagiria.
	2	Reaguoja į pasakytą/parodytą savo gestą vardą. Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis, judėti, atlikti veiksmus, kalbėti gestais, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.	Žaidžia su vaiku žaidimus, judinant rankeles, kojeles. Parūpina dėžę su kamuoliukais, kad vaikas galėtų joje vartytis. Vartoja kūno dalių pavadinimus gestų ir (ar) sakytine kalba. Pasiūlo žaislų su veidrodėliais, žaidimų su drabužių detalėmis. Siūlo vaikams lengvesnės ir sudėtingesnės veiklos, kad formuotųsi suvokimas ką ir kaip gali padaryti pats vaikas, o kur dar reikia pagalbos.
6. Santykiai su suaugusiaisiais	1	Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nusiramina ir įsitraukia į veiklą. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, kalbinamas atsako šypsena, galvos linktelėjimu, savais gestais. Žaidinamas, siekia būti greta.	Padeda vaikui pajusti prierašumą prie juo besirūpinančio auklėtojo, t. y.: palaiko akių kontaktą su vaiku, jam nusišypso, paglosto, panešioja, pažaidžia su vaiku, parūpina vaikui įdomių žaislų, užtikrina vienodą dienos ritmą grupėje ir namuose, bando susitarti su tėvais ir taikyti tokius pačius, kaip ir namuose, vaiko ramino būdus.
	2	Kartais sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgina mėgdžioti jo gestus, kartais garsus, žodžius ar veiksmus.* Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus. Dažnai vengia nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos.	Sukuria ir laikosi atsiveikinimo su tėvais ritualų: apsikabinti, palinkėti smagių žaidimų, pasakyti, kada ateis pasiimti. Stengiasi, kad grupėje būtų įdomių žaislų, žaidimų ir kurį laiką pažaidžia su vaiku, kol vaikas nusiramina ir įsitraukia į grupės veiklą. Raiškia pritariančia ar nepritariančia veido mimika reaguoja į tinkamus ar netinkamus vaiko veiksmus, poelgius. Pirmiausia parodo vaikams naują aplinką, joje kartu pažaidžia ką nors smagaus, malonaus. Pristato vaikams naujus žaislus, supažindina su jais ir jų funkcijomis. Kelis kartus pakartoja veiksmus su žaislais, pakviečia vaikus pabandyti su jais kartu pažaisiti. Tik po to skatina vaikus su nauju žaislu žaisti savarankiškai.
7. Santykiai su bendraamžiais	1	Patinka, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.	Organizuoja bendras veiklas, žaidimus, skatintina bendrauti, stebi, kad vaikai neužgautų vienas kito.

		2	<p>Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, ką nors pasako ir/ar parodo gestų kalba.</p> <p>Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.</p>	<p>Skatina būti geranoriškiems vienas kitam. Padeda vaikams pažinti grupės naujoką. Skatina pažaisti greta.</p> <p>Pagal galimybes parūpina pageidaujamų žaislų.</p> <p>Stebi vaikus, stabdo netinkamus veiksmus ir paaiškina, kodėl negalima taip elgtis.</p>
Komunikavimo kompetencija	8. Žodinė kalba	1	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus.*</p> <p>Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais.*</p> <p>Reaguoja į pasakytą vardą.*</p> <p>Komunikuodamas vartoja įvairius garsus ir judesius, čiauška, kartoja.*</p> <p>Geba parodyti gerai žinomą daiktą, žaislą.</p> <p>Paprašytas geba atlikti tam tikrą veiksmą.</p> <p>Bando pakartoti suaugusiojo veiksmą,</p> <p>Atlieka nesudėtingas smulkiosios motorikos užduotis.</p> <p>Žaisdamas vokalizuoja.*</p>	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Kalba su vaiku žodine kalba.* Kalba apie tai, kas tuo metu vyksta, ką vaikas mato.</p> <p>Grupės aplinką papildo naujais daiktais. Įvardina juos vaikui žodžiu, gestu.*</p> <p>Skatina vaiką tarti jo čiauškėjimo garsus, garsažodžius, trumpus žodelius.* Skatina vaiką mėgdžioti garsažodžius, trumpus žodelius ar gamtos/aplinkos garsus.</p> <p>Kalbasi su vaiku, taisyklingai tardamas garsus ir žodžius.* Siekia parodyti ryšį tarp daikto ir žodžio.</p> <p>Skatina vaiką bendrauti su vaikais ir suaugusiais.</p> <p>Sudaro jam palankias sąlygas komunikuoti žodine kalba.</p> <p>Gestų kalbos pagrindu moko žodinės kalbos.*</p> <p>Moko pažinti daktilemas ir raides.</p> <p>Lavina klausą.* Moko tarti įvairius garsus.* Moko tarti lietuvių kalbos garsus.*</p> <p>Lavina smulkiąją motoriką.</p>
		2	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Reaguoja į stipresnį garsą: domisi garsą skleidžiančiais įrenginiais ir/ar žaislais, ieško garso šaltinio.*</p> <p>Mėgdžiojimu, garsažodžiais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žaidimuose.*</p> <p>Stebi suaugusiojo ar vaiko veiksmus, gestų kalbą.</p> <p>Paprašytas geba atlikti tam tikrą veiksmą ar paimti, atnešti, paduoti gerai žinomą daiktą.</p> <p>Geba nuotraukose parodyti savo šeimos narius, parodyti juos atitinkančius žodžius kortelėse.</p> <p>Stebi žodine kalba kalbančio suaugusiojo lūpas, kartais imituoja kalbėjimą, artikuliavimą.*</p>	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Nuolat kalba apie artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, santykius.</p> <p>Taisyklingai vadina su vaiku bendraujančius suaugusiuosius, aplinkoje esančius daiktus, veiksmus.</p> <p>Kalbėdamas siekia sudaryti ryšį tarp daikto, veiksmo, judesio ir žodžio.</p> <p>Sutapatina žodžio tarimą su daikto ar veiksmo rodymu.</p> <p>Skatina vaiką mėgdžioti garsažodžius, trumpus žodelius ar gamtos/aplinkos garsus.*</p> <p>Domisi, į ką vaikas žiūri, ką rodo, ko klausia, ką mėgina pasakyti, išreikšti.</p> <p>Stengiasi sukurti turtingą ugdymosi aplinką vaiko kalbėjimo įgūdžiams lavinti.</p> <p>Moko pažinti raides ir daktilinius ženklus.</p> <p>Moko pažinti žodžius globalaus skaitymo metodu.</p>

		<p>Žiūrėdamas į pedagogą ar kompiuterinę programėlę, mėgina atkartoti kalbos padargų mankštos pratimus. Geba atlikti lengvesnius kvėpavimo, pūtimo pratimus.</p> <p>Reaguoja į stipresnį garsą: domisi garsą skleidžiančiais įrenginiais ir/ar žaislais, ieško garso šaltinio.*</p> <p>Mėgdžioja jam tariamus garsus ar skiemenis.*</p> <p>Taria 2-7 lietuvių kalbos garsus.*</p> <p>Žaisdamas vokalizuoja, garsiai juokiasi.*</p>	
19. Gestų kalba	1	<p>Stebi kalbančio suaugusiojo veiksmus, mimiką, gestų kalbą.</p> <p>Supranta elementarius kalbinančiojo gestų kalba klausimus ir prašymus.</p> <p>Supranta kai kuriuos gestus, reiškiančius aplinkos daiktus, veiksmus.</p> <p>Mėgina atkartoti ar/ir rodyti gestus.</p>	<p>Komunikuoja su vaiku jo gimtąja kalba.</p> <p>Ugdo vaiko gestų kalbą, padeda suvokti gestų prasmę.</p> <p>Bendruoja su vaiku gestais, žodžiais, mimikos ir kūno kalba.</p> <p>Skatina vaiką domėtis bendraamžių žaidimais, jų bendravimu gestais.</p>
	2	<p>Mėgdžiojimu, pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomima dalyvauja paprastuose žaidimuose.</p> <p>Stebi suaugusiojo ar vaiko veiksmus, gestų kalbą.</p> <p>Komunikuoja gestais, mimika prašydamas, atsisakydamas, pritardamas ar neigdamas.</p> <p>Supranta gestus, reiškiančius kai kuriuos aplinkos daiktus, gamtos reiškinius, gyvūnus, emocijas, veiksmus, nurodymus, prašymus. Dalį jų geba parodyti gestais.</p> <p>Geba paimti, atnešti ir paduoti gerai žinomą daiktą, parodyti jį gestu.</p> <p>Paprašytas geba atlikti tam tikrą veiksmą, parodyti jį gestu.</p> <p>Gestais parodo savo šeimos narius (mama, tėtis).</p> <p>Geba gestais atsakyti į kai kuriuos gestais užduodamus klausimus.</p>	<p>Sudaro vaikui palankias sąlygas komunikuoti gimtąja kalba.</p> <p>Moko jį naujų gestų, ragina pakartoti, pagiria, pasidžiaugia sėkme.</p> <p>Lavina smulkiają motoriką.</p>
9. Rašytinė kalba	1	<p>Skaitymas.</p> <p>Varto, žiūrinėja paveikslėlių knygeles.</p> <p>Domisi raidėmis. Kelias parodytas raides gali surasti tarp kitų raidžių.</p> <p>Domisi daktilemomis. Rodant kelias gali atkartoti.</p> <p>Rašymas.</p>	<p>Skaitymas.</p> <p>Sukuria vaikui aplinką, kurioje jis gali pačiais įvairiausiais būdais pažinti knygutes: liesti, vartinėti, žaisti su jomis.</p> <p>Gestų ir (ar) sakytine kalba vaikui aiškina ką mato paveikslėliuose.*</p> <p>Moko pažinti daktilemas, atitinkančias jau žinomą raidę.</p> <p>Rašymas.</p>

			Stebi rašančiuosius, domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko popieriaus lape.	Sudaro situacijas, kuriose vaikas galėtų matyti rašymo procesą.
		2	<p>Skaitymas. Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, prašo paaiškinti, kas pavaizduota paveikslėliuose. Reaguoja į aiškinamus gestų kalba paveikslėlius – šypsosi, juokiasi, rodo gestais. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides. Pažįsta 4–7 raides. Randa jas tarp kitų raidžių, parodo daktilemas kortelėje. Dalį jų teisingai rodo pirštukais. Atpažįsta gerai suprantamus, dažnai kartojamus žodžius, parašytus kortelėse. Juos parodo gestais.</p> <p>Rašymas. Stebi rašančiuosius, domisi rašymo priemonėmis, bando spalvinti nesudėtingas figūras ar paveikslėlius.</p>	<p>Skaitymas. Leidžia vaikui pačiam laikyti knygutę, versti lapus. Rodo, aiškina vaikui knygelių paveikslėlius. Vartant ir skaitant knygeles skatina vaikų žodinę/gestų kalbą. Skaitomų kūrinių tekstą sieja su jo gyvenimu. Moko pažinti raides ir daktilemas.</p> <p>Rašymas. Parūpina vaiko rašinėjimams ir jo amžiui tinkamų įvairių rašiklių, popieriaus. Skatina vaiką spalvinti, braižyti, rašinėti smėlyje, kreida lentoje ir kt.</p>
Pažinimo kompetencija	10. Aplinkos pažinimas	1	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius.* Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.	Parūpina, kad aplinkoje būtų žaislų, spalvotų, kontrastingo dizaino daiktų, su kuriais vaikai gali pradėti susipažinti, atpažinti, išbandyti. Vaikui padeda pamatyti daiktus iš skirtingų perspektyvų, pvz., iš arti ar toli, iš priekio, iš šono, tyrinėti juos visais pojūčiais (matyti spalvas, liesti skirtingus paviršius, girdėti skleidžiamą garsą).*
		2	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).	Skatina vaikus išbandyti daiktus kaip įrankius, juos pavadinti. Parodo, kaip tai daryti, įvardija, kas daroma, taip mokant pavadinti veiksmą. Skatina vaikus ir jiems padeda pavadinti gestų ir (ar) sakytine kalba įvairius daiktus, klausinėja apie tai, ką jie daro su žaislais ar daiktais, supažindina su tikrąja daiktų paskirtimi.
	11. Skaičiavimas ir matavimas	1	<p>Skaičiavimas. Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra- nėra, taip-ne.</p> <p>Matavimas. Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėti. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais.</p>	<p>Skaičiavimas. Skatina žaisti tą patį žaidimą (pvz., „Slėpynes“) su tuo pačiu žaislu. Žaidimo metu kalbina vaiką gestų ir (ar) sakytine kalba, vartojant žodžius „yra“, „nėra“, „dar“, „taip“, „ne“ bei juos palydint atitinkama mimika (pvz., pritariant – palinksėti galva, nusišypsoti, nepritariant – papurtyti galvą, susiraukti).</p> <p>Matavimas. Skatina žaisti žaidimus su skirtingų spalvų, dydžių formų daiktais: priartinti – nutolinti, paslėpti – parodyti, sugretinti. Įvardijant daikto spalvą, dydį, formą, daro pauzes.</p>

		2	<p>Skaičiavimas. Supranta, ką reiškia vienas, du, dar, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).</p> <p>Matavimas. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau gestų/žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.).</p>	<p>Skaičiavimas. Skatina vaikus žaisti žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama dar ir dar... (pvz., eilėraščiukai „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“, kopūsto lapų lupimas po vieną ir kt.).</p> <p>Matavimas. Sukuria aplinką, kurioje vaikas galėtų vartyti knygeles kietais viršeliais, nevaržomai ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti jų dydžių santykius, visaip eksperimentuoti su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiai judėti. Domisi, ką veikia vaikas, jį kalbina gestų ir (ar) sakytine kalba. Darant pauzes, pakartojant žodžius, judesius, skatina vaiką juos įsidėmėti.</p>
14. Iniciatyvumas ir atkaklumas	1	<p>Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.* Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškdamas, duodamas žaislą kitam paskatina su juo žaisti; išreiškdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.</p>	<p>Stebi vaiko rodomą iniciatyvą ir ją palaiko. Stebi ir pasidžiaugia vaiko daug kartų kartojamais veiksmais, rodančiais jo atkaklumą. Priima vaiko siūlomus žaidimus. Žaidžia žaidimus su vaiku tol, kol jis to nori. Siūlo žaisti smulkiajai motorikai skirtus žaidimus, reikalaujančius dėmesio, atkaklumo.</p>	
	2	<p>Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartuoja tai, kas pavyko. Judėsį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką.* Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.</p>	<p>Būna greta vaiko, kai jis mokosi naujų veiksmų – tai stiprina jo atkaklumą, skatina tęsti bandymus. Neskuba padėti vaikui – paties atliktas veiksmas turi didesnę poveikį vaiko raidai. Padeda vaikui mokytis, kai jis rodo iniciatyvą, domisi naujais veiksmais. Skatina vaiką įveikti kliūtis, jei po daugelio bandymų jam nepavyksta atlikti norimo veiksmo.</p>	
15. Tyrinėjimas	1	<p>Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus.* Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiai, garsai).</p>	<p>Sudaro galimybes žaisti su įvairiais žaislais, daiktais. Skatina judėti, liesti daiktus, išlaikyti pusiausvyrą, pajudėti daikto link, jį pasiekti, paragauti. Sudaro sąlygas vaikams pajusti ir tyrinėti įvairias medžiagas, formas, tokias kaip lygios grindys, kilimas, žolė, smėlis, minkšti ir kieti</p>	

				paviršiai, tiek erdvės viduje, tiek lauke; pajusti įvairius pojūčius – šviežio oro, įvairių paviršių, kvapų, temperatūrų skirtumo, garsų ir kt.*
		2	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksma prašo pakartoti daug kartų.	Skatina aktyviai tyrinėti aplinką, padeda, bet netrukdo, nepertraukia vaiko. Duoda įvairių tinkamų žaisti daiktų ir žaislų, kurie skatina atlikti tiek stambiuosius, tiek smulkiuosius judesius. Sudaro sąlygas vystytis įvairiems vaiko gebėjimams, pvz., klausymui, stebėjimui ir pan.*
16. Problemų sprendimas	1	Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos.	Padrąšina vaiką savarankiškai bandyti įveikti iššūkį ar problemą. Pagiria, kai jam pasiseka susidoroti su kliūtimi. Parodo vaikui naujų veiksmų sunkumui įveikti. Kai vaikas bando atlikti tai, ko padaryti dar negali, padeda jam. Jei bando daryti tai, kas pavojinga – paaiškina, kodėl to daryti negalima.	
	2	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.	Drąsina vaiką: „Tau pavyks!“ „Pabandyk kitaip!“ „Na, dar kartą!“. Pataria, kaip elgtis įvairiose sudėtingose situacijose, patyriminių veiklų metu parodo tai vizualiai.	
18. Mokėjimas mokyti	1	Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus.* Stebi ir susitapatina, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradedą tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.	Kalbina vaiką, rodo jam įdomius žaislus ar daiktus, sudaro galimybę judėti, praktikuotis, džiaugtis, kai kas nors pavyksta, giria. Parūpina žaislų, kurie skatina tyrinėti visais pojūčiais.	
	2	Nori naujų išpūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksma.	Duoda tokių žaislų, kurie skatintų stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais, kišti į burną, kuriais galėtų įvairiais būdais manipuliuoti, esant minimaliai suaugusiojo pagalbai. Leidžia vaikams žaisti ir mokyti individualiu tempu. Į vaiko individualias pastangas, smalsumą ir tyrinėjimus žiūri pozityviai, išklauso vaikus, skatina, džiaugtis tuo, ko jie išmoko, jų mažais atradimais. Žaislus ar žaidimui tinkamus daiktus parenka taip, kad būtų ir tokių, su kuriais lengva veikti, ir tokių, kurie keltų iššūkius ir galėtų būti įvairiai panaudojami.	

Meninė kompetencija	12. Meninė raiška	1	<p>Muzikos ritmika, šokis. Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką, suklusdamas, sutelkdamas žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradėdamas judėti, krykštaudamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais.* Žaidinimai, vaidyba. Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu.* Vizualinė raiška. Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių krypčių linijų brėžius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas liečia, apžiūrinėja, varto.</p>	<p>Muzikos ritmika, šokis. Išraiškingai ir džiugiai bendrauja su vaiku gestų ir (ar) sakytine kalba, siekia sukelti jam teigiamas emocijas. Į vaiko skleidžiamus garsus atsako balsu ir (ar) gestų kalba, perteikiant įvairias vokalines galimybes (pvz., dainuoti, niūniuoti, kalbėti vieno aukščio tonu). Rodo įvairius nesudėtingus judesius vaikui, palaukia kol vaikas atsakys judesiu.* Žaidimai, vaidyba. Vaikui pradėjus kaip nors intonuoti, veikti, bando jam pritarti, veikti kartu.* Drąsina vaiką, rodo iniciatyvą, veikti, tyrinėti. Žaidina su žaislu ir be jo, gestų ir (ar) sakytine kalba įvairiomis emocijomis intonacijomis (švelniai, linksmai, meiliai, paguodžiančiai), naudoja įvairų tempą (greitą, lėtą).* Teigiamas emocijas reiškia kiek pabrėžtinai, kad vaikas įsimintų. Tuos pačius žaidinimus, pokštavimus kartoja kelis kartus. Vizualinė raiška. Sudaro sąlygas vaikams pamatyti žaismingą, elementarių pasikartojančių veiksmų suaugusiojo piešimą, lipdymą, kad vaikas pats panorėtų išbandyti vienokius ar kitokius veiksmus. Pasiūlo vaikui saugią, minkštą, ryškią dailės priemonių ir medžiagų, kad jomis ką nors veikdamas patirtų džiaugsmą.</p>
		2	<p>Muzikos ritmika, šokis. Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais, mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų–trijų garsų melodijas ar daineles.* Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu.* Žaidinimai, vaidyba. Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairius, parodytus veiksmus. Jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).</p>	<p>Muzikos ritmika, šokis. Su vaikais klausosi įvairių stilių muzikos (etninės, klasikinės, džiazo, roko ir kt.) bei sudaro muzikinę aplinką, kurioje vaikas galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus.* Dainuoja su vaiku trumpas, nesudėtingas, pasikartojančių skiemenų daineles, niūniuoja.* Parenka įvairios muzikos ir garsų, skatina juos išreikšti veiksmu.* Suteikia vaikams pakankamai laiko tyrinėti įvairius judesius, žaidina juos, naudojant plaštakų, galvos judesius, kykavimus.* Žaidimai, vaidyba. Žaidžiant su vaikais reiškia savo jausmus, norus, rodo įvairius judesius ir veiksmus, kad vaikas atkartotų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas.*</p>

			<p>Vizualinė raiška. Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštuoja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštų dažų, minkštos tešlos) paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).</p>	<p>Skatina vaiką pamėgdžioti ir atrasti savų veikimo būdų.* Kartoja gestų ir (ar) sakybine kalba tuos pačius veiksmus, žodžius, gestus.* Vizualinė raiška. Sudaro galimybes žaisti, tepinėti dažais, paišioti, dėti spaudus kempinėle (pvz., atsisėdus prie stalo ar ant grindų, stovint prie mažo molberto ar dažant kartoninio namelio sienas), ant įvairaus dydžio, ilgio, formos ar spalvos, paviršiaus popieriaus, daiktų (pvz., ant slidaus plastiko ir šiurkštaus akmens).</p>
13. Estetinis suvokimas	1	<p>Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštuoja, siekia paliesti rankomis), kai yra emocingai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.*</p>	<p>Kuria muzikinę aplinką, kurioje vaikas turėtų galimybę klausytis įvairių garsų ir malonių, švelnių melodijų, atliekamų balsu ar muzikos instrumentais.* Emocionaliai kalbasi gestų ir (ar) sakybine kalba, žaidina, bendrauja, kad vaikas girdėtų intonacijomis ir jaustų veiksmis reiškiamas emocijas.* Moko vaiką, kartu su juo džiūgauja, padrąsina jo bandymus, pamoko, kaip paimti ir rankoje išlaikyti piešimo priemonę. Kuria jaukią, gražią aplinką, kurioje vaikų akių lygyje būtų išdėstyti gražūs daiktai, vaikams prieinami žaislai, paveikslėliai, nuotraukos.</p>	
	2	<p>Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelėlių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius.* Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	<p>Leidžia vaikams stebėti šokį gulint ar sėdint ant grindų, kad jie galėtų keisti pozą ir laisvai kūnu reaguoti į stebimo šokio sukeltus įspūdžius. Skiria laiko, erdvės, neskubina vaiko, kad jis galėtų bandyti mėgdžioti, atkartoti tai kas jam patiko.</p>	
17. Kūrybiškumas	1	<p>Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.</p>	<p>Pasirūpina, kad vaikas nuolat patirtų vis naujų įspūdžių. Parūpina kad, aplinkoje atsirastų smalsumą žadinančių daiktų. Sudaro sąlygas vaikams žaisti su įvairių spalvų, tekstūros, formų žaislais, leisti, klausytis įvairių garsų, galimybę užuosti įvairius kvapus ir kt.*</p>	
	2	<p>Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.</p>	<p>Parūpina įvairių, atkreipiančių dėmesį, naujus potyrius žadinančių žaislų, medžiagų (skirtingų formų, tekstūros, spalvų), objektų, žaislų skleidžiančių garsus ir kt.*</p>	

* Atsižvelgiant į klausos sutrikimo lygį ir individualias savybes

Vaikų pasiekimų sritys, žingsniai, pasiekimai, ugdymo gairės 3–4 metų vaikams

	VAIKŲ PASIEKIMAI SRITIS	ŽINGSNIAI	PASIEKIMAI (nuostatos, gebėjimai, žinios ir supratimas)	UGDYMO GAIRĖS (ką ir kaip veikia pedagogas, kad apraše numatytas pasiekimas atsirastų)
Sveikatos saugojimo kompetencija	1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	3	<p>Savarankiškai valgo ir geria. Pradedą naudoti stalo įrankius. Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padedą į vietą vieną kitą daiktą.</p>	<p>Supažindina, parodo, kaip saugiai naudotis įvairiais stalo įrankiais, taisyklingai sėdėti prie stalo, mandagiai elgtis valgio metu. Supažindina su sveiko maisto piramide, skatina valgyti kuo daugiau vaisių ir daržovių. Skatina vaikus stengtis savarankiškai apsirengti, nusirengti, apsiauti, nusiauti, jeigu vis dar reikia pagalbos – padeda vaikui. Skatina vaikus savarankiškai laikytis asmens higienos (nusiplauti rankas pasinaudojus tualetu, po lauko, po įvairių veiklų ir kt.), primena dienos režimo eigą. Skatina vaikus savarankiškai nusiprausti, prausiantis kruopščiai nusiplauti rankas muilu, nusišluostyti rankšluosčiu.</p>
		4	<p>Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padedą suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.</p>	<p>Primena, kad prie stalo reikia elgtis mandagiai, atsakingai ir atsargiai: saugiai elgtis su stalo įrankiais, laikyti juos taisyklingai, neišdykauti, nekaltbėti pilna burna, neskubėti nuryti maisto, gerai sukramtyti, nevaikščioti su maistu burnoje ir kt. Paaškina, kodėl reikia plauti vaisius ir daržoves, kokios gali būti pasekmės, jei to nedarysime. Skatina saugiai elgtis su indais, išdalinti stalo įrankius, susitvarkyti stalą baigus valgyti. Skatina stengtis savarankiškai apsirengti ir nusirengti, apsiauti ir nusiauti avalynę. Primena, kad pasinaudojus tualetu, reikia nusiplauti rankas su muilu, o prieš plaunant rankas – pasiraitoti rankoves, kad nesušlaptų. Skatina kruopščiai nusausti rankas ir veidą, jeigu rankšluostis daugkartinio naudojimo – pakabinti į jam skirtą vietą. Primena, kad čiaudint ir kosėjant būtina užsidengti veidą alkūne arba vienkartinėmis nosinaitėmis, paaškina, kodėl tai svarbu. Skatina sutvarkyti žaislus, su kuriais žaidė, juos saugoti ir tausoti. Paaškina, kokios gali būti pasekmės nesaugaus elgesio su degtukais, vaistais, aštriais ir kitais pavojingais daiktais.</p>

	2. Fizinis aktyvumas	3	<p>Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gauda kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.</p>	<p>Parenka vaikams įvairių, įdomių pratimų pusiausvyros lavinimui, koordinacijai. Lavina vaikų pusiausvyros gebėjimus panaudodamas siaurus suolelius, pusiausvyros platformas ir kitas priemones. Skatina žaisti judriuosius žaidimus. Moko užlipti ir nulipti laiptais, lipant skatina elgtis saugiai ir laikytis už turėklų. Moko užlipti ir nulipti lipimo kopėtėlėmis. Moko vaikus įvairesnių judėjimo būdų: pašokti nuo žemės, nušokti nuo laiptelio, peršokti liniją, spirti, pagauti kamuolį, ropoti, šliaužti ir kt. Skatina vaiką kartu dalyvauti įvairiose veiklose, pratina juos judėti ir žaisti vienas šalia kito. Organizuoja veiklas, kuriose lavinama akies-rankos koordinacija, rankų ir kojų judesiai, lavinama smulkioji motorika. Moko taisyklingai laikyti žirkles, saugiai su jomis elgtis, kirpti.</p>
		4	<p>Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja). Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p>	<p>Pasakoja, aiškina apie judėjimo, grūdinimosi svarbą. Skatina vaikus atlikti sudėtingesnius pratimus einant, bėgant. Moko pasistiebti, atsistoti ant kulnų, atlikti įvairius judesius kojomis ir rankomis, eiti pirštų galais, siaura linija, gimnastikos suoleliu, nesilaikant už turėklų nulipti ir užlipti laiptais, šokinėti ant vienos ir ant abiejų kojų, nušokti nuo paaukštinimo, pagauti kamuolį. Tobulina taisyklingos vaikų laikysenos įgūdžius. Lavina įvairiais pratimais ir žaidimais vaikų orientaciją erdvėje. Moko vaikus rikiuotis į eilę, ratu, po vieną, po du. Skatina vaikų aktyvumą, kūrybiškumą, bendradarbiavimą įvairių žaidimų ir judėjimą skatinančių veiklų metu. Moko taisyklingai laikyti pieštuką ar kitą rašymo priemonę. Organizuoja veiklas su plastilinu, modelinu, moliu ar kitomis minkomomis medžiagomis, su kuriomis dirbant lavinami pirštų, plaštakos judesiai, stiprinami raumenys.</p>
Socialinė kompetencij	3. Emocijų suvokimas ir raiška	3	<p>Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedama vartoti emocijų raiškos žodelius/gestus ir emocijų pavadinimus.* Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja</p>	<p>Moko atpažinti ir įvardinti emocijas, tam pasitelkia mokomąsias korteles, įvairias priemones. Moko įvardinti jaučiamas emocijas gestais ir (ar) sakydama kalba. Skatina valdyti savo emocijas, o neigiamas emocijas išreikšti tinkamais būdais: piešiniais, neigiamas emocijas malšinančiomis</p>

		(pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).	veiklomis. Skatina pastebėti kitų žmonių emocijas, jas įvardinti, tinkamai į jas reaguoti. Ugdo empatiją.
	4	Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmis, poza. Gestais ir (ar) sakytine kalba pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti). Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).	Padeda pažinti pagrindines emocijas, jas įvardinti gestais ir (ar) sakytine kalba. Padeda atpažinti kitų žmonių emocijas ir tinkamai į jas reaguoti. Skatina paguosti, padėti, jeigu kitas žmogus liūdnas, verkia ar pan. Įvairiu pokalbių metu, vaidybiniu situacijų pagalba, ugdo vaiko supratimą, kad kiekvieno žmogaus emocijos tuo pat metu gali būti skirtingos.
4. Savireguliacija ir savikontrolė	3	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius, gestus.* Žaisdamas gestų ir (ar) sakytine kalba, kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, sakytine ir/ar gestų kalba pasako suaugusiajam ir kt.). Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Primena dienos režimą ir jo svarbą. Skatina vaikus pasakyti gestų ir (ar) sakytine kalba, kas nepatinka, kodėl nepatinka, kodėl nenori veikti, dalyvauti veiklose. Padeda vaikui valdyti emocijas, pasiūlo būdus, kaip tinkamai išreikšti neigiamas emocijas. Kalba ramiu tonu.* Padeda išspręsti kilusias konfliktines situacijas, paaiškina, kaip elgtis kilus nesutarimams.
	4	Nusiramina gestų ir (ar) sakytine kalba kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir suprasdamas suaugusiojo komentarus. Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau). Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.	Skatina ne veiksmis, bet gestų ir (ar) sakytine kalba išreikšti emocijas, papasakoti, kas įskaudino, nepatiko, ar dėl ko supyko. Padeda valdyti tiek teigiamas, tiek neigiamas emocijas, priklausomai nuo situacijos ir aplinkos. Aiškina, kad teigiamos emocijos, jeigu jos pernelyg stipriai išreikštos, taip pat gali būti nemalonios kitiems žmonėms, kaip ir neigiamos. Kalba, pasakoja, aiškina gestų ir (ar) sakytine kalba, koks elgesys yra netinkamas, nemalonus, skaudinantis, supažindina su tokio elgesio galimomis pasekmėmis. Susitaria su vaikais dėl taisyklių ir tvarkos laikymosi grupėje, skatina jų laikytis, primena jas.

				Moko laikytis taisyklių įvairių žaidimų metu, moko palaukti savo eilės ir kt.
5. Savivoka ir savigarba	3	<p>Gestų ir (ar) sakybine kalba, kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“.</p> <p>Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi.</p> <p>Gestų ir (ar) sakybine kalba pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, gestų ir (ar) sakybine kalba pavadina 5–6 kūno dalis.</p> <p>Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	<p>Moko įvardinti save pirmuoju asmeniu “aš”, “mano”.</p> <p>Moko atpažinti, atskirti mergaitę nuo berniuko, įvardinti gestų ir (ar) sakybine kalba.</p> <p>Moko įvardinti 5–6 kūno dalis, jas parodyti.</p> <p>Pagiria už tinkamą vaikų elgesį, veiklas, idėjas, sukurtus darbelius, atliktas užduotis.</p>	
	4	<p>Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį.</p> <p>Gestų ir (ar) sakybine kalba pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo.</p> <p>Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.).</p> <p>Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.</p>	<p>Užtikrina emociškai saugią aplinką grupėje.</p> <p>Skatina išreikšti savo jausmus ir norus įvairiomis priemonėmis, įvardinti juos gestų ir (ar) sakybine kalba ir padeda juos suprasti.</p> <p>Bendrauja, kalbasi, skatina pasakoti.</p> <p>Padeda suprasti, kaip jaučiasi ir ko nori kitas žmogus.</p> <p>Ugdo empatiją.</p>	
6. Santykiai su suaugusiaisiais	3	<p>Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų.</p> <p>Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis.</p> <p>Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus.</p> <p>Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo.</p> <p>Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria.</p> <p>Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Užtikrina emociškai saugią aplinką grupėje.</p> <p>Skatina vaiką savarankiškai veikti, žaisti, kurti, išbandyti, rizikuoti, palankiai vertina jo pastangas, padrąsina.</p> <p>Palaiko ir puoselėja vaiko žaidimo savarankiškumą ir individualumą.</p> <p>Leidžia žaidimui laisvai vykti, stebi, reikalui esant modeliuoja situaciją.</p>	
	4	<p>Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų.</p> <p>Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais:</p>	<p>Užtikrina emociškai saugią, draugišką aplinką grupėje. Pastebi, kada vaikui reikia pagalbos, padaršinimo. Gestų ir (ar) sakybine kalba kalbasi su vaiku, pataria, paguodžia.</p> <p>Išklauso vaiko nuomonės.</p>	

			<p>gestų ir (ar) sakytine kalba guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi.</p> <p>Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę.</p> <p>Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus.</p> <p>Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.</p> <p>Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Primena apie nustatytą tvarką, taisykles.</p> <p>Kartu žaidžia, veikia, kuria, eksperimentuoja. Padrąsina, skatina žaisti, bendrauti su kartu esančiais nepažįstamais vaikais, žmonėmis.</p> <p>Paaiškina apie bendravimo su nepažįstamais žmonėmis galimus pavojus.</p> <p>Moko būti atsargiems.</p>
	7. Santykiai su bendraamžiais	3	<p>Ieško bendraamžių draugijos.</p> <p>Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.</p> <p>Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku gestų ir (ar) sakytine kalba, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu.</p> <p>Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.</p> <p>Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.</p>	<p>Skatina bendrauti, žaisti poromis ar grupelėmis, sukuria tam tinkančias žaidybines situacijas.</p> <p>Sukuria žaidimų vietas, kuriose vaikai galėtų žaisti vienas šalia kito.</p> <p>Organizuoja žaidimus, kuriuose vaikams reikėtų bendrauti, dalintis žaislais, pakaitomis atlikti veiksmus su tuo pačiu žaislu.</p>
		4	<p>Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą).</p> <p>Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus.</p> <p>Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų.</p> <p>Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.</p> <p>Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius.</p> <p>Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.</p>	<p>Organizuoja žaidimus, kuriuose reikėtų žaisti visai vaikų grupei drauge arba vaikų grupelėmis, dalintis žaislais, priemonėmis ar įranga.</p> <p>Atkreipia dėmesį į draugišką bendravimą, padeda išspręsti kilusius nesutarimus.</p> <p>Parūpina siužetiniams žaidimams reikalingų priemonių, pasiūlo idėjų, skatina vaikus įgyvendinti savo idėjas ir sumanymus.</p> <p>Skatina bendrauti ir bendradarbiauti, padeda susitarti dėl vaidmenų, žaislų, moko palaukti savo eilės.</p>
Komunikavimo kompetencija	8. Žodinė kalba	3	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Klausosi mokytojo sakomų ar skaitomų naujų žodžių.*</p> <p>Klausosi/stebi bendraujančius suaugusiuosius ar vaikus ir stengiasi suprasti, ką jam sako.*</p> <p>Geba klausia skirti vienskiemenius ritmus.* Tardamas skiemenį, jį atkartoja (plojimu, barškučiais, trepsėjimu).*</p> <p>Geba mėgdžioti lengvesnius garsus, atvirus skiemenis.</p>	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Pratina vaikus naudotis individualiu klausos aparatu.</p> <p>Mokymui naudoja įvairias garsines mokymo priemones, skatina klausytis aplinkos/gamtos garsų, reaguoti į garso šaltinį.*</p> <p>Skatina atkartoti mokytojo tariamą skiemenį jį palydint plojimu, barškučiu.</p> <p>Lavina vaiko artikuliacinį aparatą, moko pamėgdžioti mokytojo atliekamus kalbos padargų judesius.</p>

		<p>Kartu su pedagogu atlieka paprastesnius artikuliacinio aparato mankštos pratimus. Geba atlikti didesnę dalį kvėpavimo, pūtimo pratimų. Taria 7–8 lengvai pamėgdžiojamus lietuvių kalbos garsus.* 1–2 žodžiais padedant pedagogui atsako į elementarius klausimus iš juos supančios aplinkos.* Geba pasakyti keletą veiksmažodžių (3–4).* Geba iš lūpų perskaityti gerai suprantamus, dažnai vartojamus 4–5 žodžius. Geba suprasti ir atlikti elementarius prašymus, nurodymus, pasiūlymus. 1–2 žodžių sakiniiais padedamas pedagogo bando pasakyti apie tai, ką mato ir girdi, ko nori.* Geba atpažinti 1–2 einamos temos žodžius globalaus skaitymo būdu (paveikslėliams priskiria žodžių korteles).</p>	<p>Lavina kalbinį kvėpavimą, moko pūtimo pratimų. Sėdėdamas prieš veidrodį, rodo vaikui kalbos padargų padėtį. Tardamas konkretų garsą, skatina vaiką pamėgdžioti. Sudaro konkrečias kalbines situacijas, moko žaisti didaktinius žaidimus. Jų metu moko sąvokų, reiškiančių daiktą ir veiksmą. Tardamas žodžius, pedagogas aiškiai artikuliuoja, rodo žodžio kortelę, skatina vaiką tarti kartu. Modeliuojant įvairias žaidybines situacijas, moko atlikti tam tikrus prašymus, nurodymus, pasiūlymus. Moko pavadinti žinomus daiktus ir veiksmus, įtvirtina naujus žodžius globalaus skaitymo būdu. Žaidybinės veiklos metu, kalbindamas vaiką, moko atsakyti į klausimą, Kas? Ką veikia?</p>
	4	<p><i>Klausymas/Kalbėjimas.</i> Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų pasakų, trumpų pasakojimų.* Geba klausia skirti vienskiemenius-dviskiemenius ritmus.* Tardamas skiemenis, juos atkartoja (plojimu, barškučiais, trepsėjimu). * Geba savarankiškai atlikti paprastesnius artikuliacinio aparato mankštos pratimus. Geba atlikti pūtimo, kvėpavimo pratimus. Kartu su pedagogu atlieka daugumą fonetinės ritmikos pratimų. Taria 8–10 lengvai pamėgdžiojamų lietuvių kalbos garsų. Pedagogo padedamas geba mokomus garsus jungti į atvirus skiemenis. Geba surasti ir pavadinti kai kuriuos žmones, daiktus, augalus, gyvūnus paveikslėliuose.* Geba iš lūpų perskaityti gerai suprantamus, dažnai vartojamus 5–8 žodžius. Geba pasakyti keletą veiksmažodžių (5–7). * Geba klausia skirti dažnai kartojamus trumpus žodžius. *</p>	<p><i>Klausymas/Kalbėjimas.</i> Skatina vaikus naudotis individualiu klausos aparatu. Aiškina jo svarbą. Mokymui naudoja įvairias garsines mokymo priemones, aplinkos/gamtos garsus ar jų įrašus. Moko reaguoti į garso šaltinį, garsą atkartoti.* Skatina atkartoti mokytojo tariamą žodį, skiemenis palydėti plojimu, būgneliu, judesiais.* Lavina vaiko artikuliacinį aparatą, moko pamėgdžioti mokytojo ar kompiuterinės programėlės atliekamus kalbos padargų judesius. Lavina kalbinį kvėpavimą, moko įvairių pūtimo pratimų. Sėdėdamas prieš veidrodį, rodo vaikui kalbos padargų padėtį. Tardamas konkretų garsą, skatina vaiką pamėgdžioti. Sudaro konkrečias kalbines situacijas, moko žaisti didaktinius žaidimus. Jų metu moko sąvokų, reiškiančių daiktą, jo apibūdinimą, veiksmą. Tardamas žodžius, pedagogas aiškiai artikuliuoja, rodo žodžio kortelę, skatina vaiką tarti kartu.</p>

			<p>Geba atpažinti 2–3 einamos temos žodžius globalaus skaitymo būdu (paveikslėliams priskiria žodžių korteles). 1–2 žodžiais atsako į elementarius klausimus iš juos supančios aplinkos.* Geba 2 žodžių sakiniiais pasakyti apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori.*</p>	<p>Modeliuodamas įvairias žaidybines situacijas, moko atlikti tam tikrus prašymus, nurodymus, pasiūlymus.</p> <p>Moko pavadinti naujus daiktus ir veiksmus, įtvirtina naujus žodžius globalaus skaitymo būdu.</p> <p>Žaidybinės veiklos metu, kalbindamas vaiką, moko atsakyti į klausimus, Kas? Koks? ir Kas? Ką veikia?*</p>
19. Gestų kalba	3	<p>Stebi gestų kalba pasakojamus kūrinėlius, naujus gestus. Supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus, sakomus gestų kalba. Bendrauja gestų kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus.</p> <p>Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Vienu ar keliais gestais atsako į elementarius klausimus.</p>	<p>Sudaro vaikui palankias sąlygas ugdytis gimtąja kalba. Skatina komunikuoti su bendraamžiais ir suaugusiais gestų kalba. Užduoda elementarius klausimus, skatina atsakyti, bendrauti. Turtina vaiko gestų kalbos žodyną, kasdien moko naujų gestų.</p>	
	4	<p>Stebi gestų kalba pasakojamus, skaitomus, deklamuojamus kūrinius, aplinkinių pokalbius. Pradedą suprasti ir reaguoti į tai, ką jam gestų kalba sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.</p> <p>Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.</p> <p>Gestais kalba pats sau, kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pakviečia.</p> <p>Gestais kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė, mato ir matė, sužinojo, suprato, vartodamas elementarius, jam jau žinomus ar naujai išmokus gestus.</p>	<p>Turtina pasyvųjį ir aktyvųjį gestų kalbos žodyną, moko suvokti rodomų gestų prasmę.</p> <p>Lavina smulkiąją motoriką.</p> <p>Skatina vaiką gestais reikšti savo norus, emocijas.</p> <p>Nuolat bendrauja gestų kalba, sukuria bendravimą skatinančias, palankias situacijas.</p>	
9. Rašytinė kalba	3	<p>Skaitymas.</p> <p>Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekste pastebi pažįstamas raides.</p> <p>Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina gestų ir (ar) sakytine kalba.</p> <p>Pažįsta apie 7–9 raides. Išskiria jas iš kitų raidžių.</p> <p>Pažįsta 7–9 daktilemas. Dalį jų geba parodyti teisingai.</p> <p>Globalaus skaitymo geba atpažinti savo vardą kortelėje, pasakyti arba parodyti vardą gestą.</p>	<p>Skaitymas.</p> <p>Siūlo kartu pavartyti įvairias knygeles, atkreipia dėmesį į paveikslėlius knygelėse, perskaito vaikui tekstą.*</p> <p>Skatina vaiką atpažinti aplinkoje esančius simbolius, juos įvardinti gestų ir (ar) sakytine kalba.</p> <p>Prašo paveikslėlyje pavaizduotą daiktą rasti grupės aplinkoje.</p> <p>Rašymas.</p> <p>Skatina vaiką rašinėti įvairiomis rašymo priemonėmis, siūlo kuo įvairesnes galimybes. Įvairiomis veiklomis lavina smulkiąją motoriką, stiprina rankų, pirštų raumenis.</p>	

		<p>Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis brėžia vertikalias ir horizontalias linijas. Planšetiniame kompiuteryje pirštuku bando apvedžioti įvairių figūrų, raidžių, skaičių kontūrus.</p>	
	4	<p>Skaitymas. Domisi knygelėmis. “Skaito” knygelių paveikslėlius, gestų ir (ar) sakytine kalba įvardija žinomų objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Pažįsta apie 10–14 raidžių. Išskiria jas iš kitų raidžių. Pažįsta 10–14 daktilemų. Didesnę jų dalį geba parodyti teisingai. Globalaus skaitymo būdu geba atpažinti savo ir 1–2 draugų vardus kortelėse, parašytus kortelėse dažnai vartojamus žodžius, pasakyti ar pridėti kortelę - paveikslėlį.* Rašymas. Įvairiomis rašymo priemonėmis brėžia vertikalias ir horizontalias, vingiuotas, laužytas linijas. Apvedžioja didžiosiomis raidėmis parašytą savo vardą. Gebą išdaktiliuoti savo vardą. Bando rašyti savo vardo raides.</p>	<p>Skaitymas. Užrašo vaiko vardą ant vaikui priklausančių daiktų: spintelės, lovos, kėdės, rankšluostinės ir kt. Skatina atkreipti dėmesį ir atpažinti užrašytą savo vardą. Skaito knygeles kartu iš paveikslėlių arba tekstą. Atkreipia dėmesį į objektų ar veikėjų bruožus, veiksmus, prašo vaiko apibūdinti, įvardinti. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius įvairių veiklų metu. Rašymas. Sukuria kuo įvairesnes galimybes rašyti: ant įvairių paviršių, panaudojant įvairias rašymo priemones (ant lentos ar asfalto dangos kreidelėmis, pirštuku ar pagaliuku smėlyje ir pan.). Atskleidžia, parodo vieno ar kito elemento ar raidės rašymo galimybes. Pasiūlo atlikti veiklą pagal parodomą pavyzdį.</p>
10. Aplinkos pažinimas	3	<p>Domisi vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako gestais ir (ar) sakytine kalba savo ir savo grupės draugų vardus-gestus. Parodo ir pasako, kiek turi metų. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	<p>Supažindina vaikus su artimiausioje aplinkoje esančiais augalais (Centro teritorijoje augančiais medžiais, žoliniais augalais). Moko stebėti, auginant, prižiūrint augalus ar gyvūnus, būti atsakingais. Bendrauja su vaikais gestų ir (ar) sakytine kalba apie daržoves, vaisius, uogas, jų panaudojimą maistui (naudojant mokomąją medžiagą parodo plakatus, korteles, filmukus, įvairias knygeles). Supažindina su įvairiais gyvūnais, skatina atpažinti bei įvardinti jau žinomus naminius ir laukinius gyvūnus, pasakoja apie jų gyvenimo būdą, išvaizdą. Stebint gamtą, moko atpažinti atskirus gamtos reiškinius (šviečia saulė, lyja lietus, pučia vėjas, sninga, diena, naktis). Supažindina vaikus su mokykla, grupe, valgykla, lauko teritorija. Bendrauja, dalinasi mintimis, pastebėjimais tyrinėdami nuotraukas (pavyzdžiui, šeimos nuotraukos).</p>

				<p>Moko įvardinti kiek turi metų.</p> <p>Pažindina su gyvenamąja vietoje ir jos objektais (namai, parduotuvės, keliai, ženklai, taisyklės ir pan.).</p> <p>Moko pažinti savo miesto pavadinimą, savo vardą, parodyti kiek turi metų.</p> <p>Moko būti pastabiams, kas pasikeitė jų nuolatinėje aplinkoje (dingsta žaislas, baldas pakeitė vietą ir pan.).</p> <p>Moko pastebėti ir atpažinti gyvūnus pagal aiškiausiai matomus gyvūnų ir augalų požymius.</p> <p>Įgyvendina pažintinius projektus įrengtame darže: stebi ir fiksuoja augalų augimo procesą ir pan.</p> <p>Kartu su vaikais atlieka nesudėtingus bandymus: medžiagų tirpinimas, sėklų daiginimas ir pan.</p> <p>Naudojant mokomąją medžiagą: plakatus, korteles, skaidres, įvairias knygeles, foto, filmukus su dažniausiai gamtoje sutinkamais gyvūnais, medžiais, gėlėmis, daržovėmis, grybais ir įvardija jų pavadinimus gestų ir (ar) sakytine kalba.</p> <p>Naudoja plakatus, knygas, skaidres, paveikslėlius, su keturiais metų laikais (pavasaris, vasara, rudenis, žiema), juos įvardija ir nusako gestų ir (ar) sakytine kalba jiems būdingus požymius.</p> <p>Moko pastebėti ir įvardinti vis daugiau gamtos reiškinių (šviečia saulė, lyja, pučia vėjas, pūga, sniega) gestų ir (ar) sakytine kalba.</p>
	4	<p>Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.).</p> <p>Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba savo vardą, kiek turi metų. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje.</p> <p>Pastebi ir nusako gestų ir (ar) sakytine kalba aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius.</p> <p>Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamų keletą gyvūnų, gėlių, daržovių, grybų.</p> <p>Supranta metų laikų pavadinimus gestais ir kelis būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (pūga, lyja, vėjas pučia, šviečia saulė, sniega).</p>		
11. Skaičiavimas ir matavimas	3	<p>Skaičiavimas.</p> <p>Skiria sąvokas mažai ir daug.</p> <p>Pradedama suprasti, ką reiškia padalinti kelis daiktus po vieną, po lygiai.</p> <p>Geba išrikiuoti daiktus į eilę.</p> <p>Forma, erdvė, matavimai.</p> <p>Tapatina daiktus pagal formą, dydį.</p> <p>Pradedama įsidėmėti pagrindines spalvas: raudoną, mėlyną, geltoną, žalią.</p> <p>Piešdamas daiktus, neprisilaiko jų dydžių santykio.</p> <p>Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnė, o apačioje – mažesnė kaladėlė, nebus tvirtas.</p> <p>Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus gestus/žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, skirtingas ir pan.</p>	<p>Skaičiavimas.</p> <p>Supažindina su sąvokomis mažai ir daug. Vizualiai parodo šių sąvokų prasmę.</p> <p>Moko vaiką padalinti daiktus po vieną, po lygiai, išrikiuoti juos į eilę.</p> <p>Kartu su vaiku dėlioja žaislus, daiktus grupelėmis, dalina daiktus po vieną, po kelis, po lygiai, rikiuoja daiktus vienas paskui kitą į eilę.</p> <p>Rodo spalvų korteles, jas kaitalioja, moko jas pažinti.</p> <p>Forma, erdvė, matavimai.</p> <p>Įvairius daiktus kartu su vaiku dėlioja pagal formą, dydį.</p> <p>Dėliodamas kartu su vaiku atkreipia jo dėmesį į tai, kada dėliojant kaladėles bokštas ar kitas statinys bus tvirtesnis, stabilesnis.</p> <p>Žaidimų metu moko vaikus lyginti daiktus.</p>	

		4	<p>Skaičiavimas. Pradedama skaičiuoti daiktus, palyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus po lygiai. Supranta, kad pridėdama daiktus (po vieną) jų skaičius, o paimant (po vieną) – mažėja. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėties erdvėje. Skaičiuoja iki 4–5. Forma, erdvė, matavimai. Atpažįsta apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. Atrenka vienodos formos, dydžio ar spalvos daiktus. Manipuliuodamas daiktais (juos vartydamas, padėdamas šalia, uždėdamas ant, įdėdamas į, atsižvelgdamas į daikto formą, dydį, spalvą) bando konstruoti, komponuoti, grupuoti. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžiams, dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti gestus/žodžius. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius – mažais. Pradedama skirti kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) naudoja gestus/žodžius: pirmyn – atgal, aukštyn – žemyn. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Pradedama skirti metų laikus. Eksperimentuoja su gamtinėmis medžiagomis.</p>	<p>Skaičiavimas. Moko vaikus skaičiuoti daiktus, lyginti daiktų grupes, suskaičiavus daiktų grupes dalinti po lygiai. Prie daiktų grupės pridėdama daiktą ir vizualiai paaiškina vaikui, kad daiktų skaičius didėja, atimant daiktą – mažėja. Rodo įvairių formų, spalvų, dydžių daiktus moko juos skaičiuoti. Forma, erdvė, matavimai. Rodo geometrines figūras, apskritimo, kvadrato formos daiktus, duoda juos liesti, apžiūrėti. Skatina edukacinius žaidimus šioms formoms tvirtinti. Su vaikais išbando daiktų konstravimą, komponavimą, grupavimą pagal formą, dydį, spalvą ir kt. Sudaro vaikams palankias sąlygas kurti aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūras. Lygina įvairius daiktus pagal ilgį, storį, aukštį, masę. Mokina vartoti gestus/žodžius: ilgesnis – trumpesnis, didesnis – mažesnis, storesnis – plonesnis, aukštesnis – žemesnis. Parodo vaikui kūno puses (dešinė, kairė), dešinė ranka (pusė), kurioje laikome šaukštą. Naudoja sąvokas, nusakančias objektų vietą, padėtį, judėjimo kryptį ir atstumą. Pasitelkiant žaislus nurodo kryptį: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Pagal paveikslėlius moko vaikus įvardyti paros dalis: rytas, diena, vakaras, naktis. Naudojant kalendorių ar paveikslėlius, moko vaikus įvardyti gestų ir (ar) sakytine kalba metų laikus (pavasaris, vasara, rudenis, žiema) ir jiems būdingus požymius. Sugalvoja įvairių tyrinėjimų, eksperimentų su gamtine medžiaga.</p>
14.	Iniciatyvumas ir atkaklumas	3	<p>Nuolat ką nors energingai žaidžia, veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.</p>	<p>Diskutuoja gestų ir (ar) sakytine kalba apie vaiko veiklą, padeda tęsti veiklą. Supažindina su naujais žaislais, žaidimais jų taisyklėmis. Leidžia laisvai elgtis tam tikrose veiklose. Paaiškina, kas galima, kas ne ir kodėl. Nuolat skatina vaiką veikti, pabaigti pradėtą veiklą. Pasirūpina saugia aplinka grupėje ir lauke.</p>

		4	<p>Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei.</p> <p>Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos.</p> <p>Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.</p> <p>Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.</p>	<p>Skatina vaiką pasirinkti drąsiai tam tikrą pageidaujamą veiklą. Pasiūlo naują veiklą, supažindinamas su žaidimų taisyklėmis, kad žaidimas vyktų sklandžiai.</p> <p>Paskirsto ar leidžia patiems vaikams pasiskirstyti rolėmis. Nukreipia tinkama linkme.</p> <p>Padedą vaikui išspręsti nesėkmę, kliūtį, paaiškina dėl ko taip įvyko.</p> <p>Skatina vaikus pabaigti pradėtus darbus, eiti pirmyn, padėti vienas kitam įveikti problemas.</p>
15. Tyrinėjimas		3	<p>Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p> <p>Bando išardyti žaislus, pažiūrėti, kas yra jų viduje.</p> <p>Varto knygas, vaizduoja, kad skaito, pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba apie tai, ką mato paveikslėliuose.</p>	<p>Skatina smalsumą domėtis supančia aplinka. Aiškina kas ir kodėl vyksta. Gestų ir (ar) sakytine kalba aptaria su vaikais ką suprato, atrado.</p> <p>Rodo, supažindina su naujomis medžiagomis, daiktais, reiškiniais, skatina susidomėjimą.</p> <p>Sudaro palankias sąlygas eksperimentuoti ir panaudoti daiktus neįprastais būdais, aktyviai tyrinėti aplinką. Suaugusieji padeda, bet netrukdo, nepertraukia.</p> <p>Parūpina daiktų rinkinių, skirtų tyrinėjimui – butelių kamštelių, įvairių formų, dydžių ir spalvų dėžučių, kamuolių, natūralios gamtinės medžiagos.</p>
		4	<p>Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, juos grupuoja, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja aplinką ir daiktus, norėdamas išsiaiškinti, kaip kas nors kinta, kas iš ko padaryta, kokios objektų savybės, galimybės (plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito, ar ne ir pan.).</p>	<p>Gestų ir (ar) sakytine kalba aiškina kas ir kodėl vyksta. Kartu su vaikais tyrinėja aplinką, joje esančius daiktus, jų savybes: kamuolys apvalus, dėl to sukasi ratu, kaip ir mašinos padanga, ji sukasi ratu, dėl to gali riedėti, kas ant vandens „laikosi“, plaukia, kas skęsta ir kt.</p> <p>Skatina apmąstyti tyrinėjimo rezultatus, juos aptarti ir padaryti išvadas.</p> <p>Parūpina įvairių priemonių žaidimams, tyrinėjimams.</p> <p>Nuolat drąsina, skatina tyrinėti ir ieškoti būdų įgyvendinti savo idėjas.</p>
16. Problemų sprendimas		3	<p>Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą.</p>	<p>Modeliuoja įvairaus sudėtingumo veiklas ir skatina vaikus jas atlikti.</p> <p>Padedą, pataria, kuomet vaikas yra ties veiklos metimo riba ar nepavykus įveikti sudėtingos kliūties.</p> <p>Supažindina vaikus su įvairiais veikimo būdais.</p> <p>Pasiūlo pasirinkti pasiūlytą sprendimą ir išbandyti.</p> <p>Kalbasi su vaiku gestų ir (ar) sakytine kalba apie rezultata, pasekmes.</p>
		4	<p>Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus, ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p>	<p>Moko ir padeda įveikti nesėkmes.</p> <p>Padedą vaikui atpažinti problemą, ją išvelgti, ieškoti išeičių ir tinkamiausio sprendimo.</p> <p>Aptaria su vaiku veiklos rezultatus.</p>

			Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	
18. Mokėjimas mokytis	3	Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Parenka ir siūlo žaislus ir žaidimus atminties lavinimui. Stebėdamas vaiką numato, ko vaikas nori išmokti ir įterpia tai į mokymo uždavinius. Nuolat atnaujina ugdymo priemones. Sudaro visas sąlygas tobulinti vaiko gebėjimus individualiu tempu. Pasirenka tinkamus veikimo būdus, apmąsto, kaip vaikams sekasi ir kokie veiklos ar mokymosi rezultatai, kokie tolesni tikslai. Džiaugiasi kartu.	
	4	Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba ką veikė.	Klausinėja vaiko ką jis nori išmokti ir į tai atsižvelgdamas parenka veiklas, užduotėles. Padeda įgyvendinti pasirinktas veiklas, padeda jei kyla kokių klausimų. Kalba su vaikais gestų ir (ar) sakytine kalba apie tai, ką veikė per dieną ir ko išmoko. Drašina vaikus nebijoti suklysti, pagiria, paguodžia.	
12. Meninė raiška	3	Muzikos ritmika. Susidomėję klausosi dainų, instrumentinių kūrinėlių, emociškai juos suvokia (šypsosi, džiaugiasi, ploja rankom, trepsi ar pan.).* Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, tekstą imituoja rankų, kūno judesiais. Juda pagal muziką žingsniuoja, bėga, apsisuka, kūno judesiais imituoja kai kurių gyvūnų judesius.* Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu.* Šokis. Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką. Geba atlikti judesius pagal muziką, skiria lėtą ir greitą šokio tempą.* Mėgina atkartoti judesius, kuriuos demonstruoja mokytojas arba mato ekrane. Žaidimai/vaidyba.	Muzikos ritmika. Kuria aplinką, atitinkančią vaiko poreikius, nuolat rūpinasi jos kaita ir turtinimu. Suteikia vaikui pakankamai laiko atrasti, matyti, išreikšti save. Skatina patį vaiką komentuoti kūrybinį procesą gestų ir (ar) sakytine kalba. Supažindina vaikus su muzikos instrumentais (būgnas, pianinas, metalofonas, dūdelė) – tikrais ir (ar) paveikslėliuose. Šokis. Parenka vaikų galimybes atitinkančius judesius. Kuria skirtingą šokių choreografiją, siekia, kad vaikai susipažintų su skirtingais tempais: lėtas, greitas, lėtėjantis, greitėjantis, atliktų judesius skirtingose pozicijose – pasistiebus, pilna pėda, pritūpus, pilnai atsitūpus. Žaidimai/vaidyba. Skatina vaikus žaisti vaidybinius žaidimus, pasirūpina, kad grupėje būtų tam reikiamų priemonių. Moko vaikus įvairių muzikinių ratelių. Vizualinis menas.	

		<p>Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius.</p> <p>Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.*</p> <p>Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.</p> <p>Vizualinis menas.</p> <p>Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p> <p>Brėžia įvairias linijas, formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.</p> <p>Bando ką nors pavaizduoti (mama, mašiną).</p> <p>Savo keverzonėse išvelgia daiktus ar įvykius.</p> <p>Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo su jomis būdus.</p> <p>Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p> <p>Geba statyti statinius iš įvairaus dydžio detalių, kaladėlių.</p> <p>Geba glamžyti, plėšyti popierių, mėginti klijuoti.</p>	<p>Pasirūpina, kad grupėje visada būtų dailės priemonių. Supažindina su skirtingomis dailės technikomis.</p> <p>Mokina brėžti linijas, geometrines formas.</p> <p>Rodo įvairius paveikslėlius su norimais piešti vaizdais (medis, mašina, namas ir kt.).</p> <p>Leidžia eksperimentuoti dailės medžiagomis, prieš tai suteikiant informaciją apie jas.</p> <p>Rodo, kaip statyti įvairius statinius iš pasirinktos medžiagos.</p>
	4	<p>Muzikos ritmika.</p> <p>Klauso gamtos garsų, trumpų vokalinių ir instrumentinių kūrinų, emociškai reaguoja į muzikos nuotaiką.*</p> <p>Žaidžia muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių.*</p> <p>Tyrinėja garso išgavimo būdus.*</p> <p>Improvizuoja plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius motyvus.*</p> <p>Šokis.</p> <p>Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų), šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius.</p> <p>Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką.</p> <p>Stengiasi atkartoti mokytojo demonstruojamus arba ekrane matomus judesius.</p> <p>Žaidimai/vaidyba.</p>	<p>Muzikos ritmika.</p> <p>Parenka gamtos garsų, trumpų vokalinių ir muzikinių kūrinų, stebi kaip vaikai reaguoja į muzikos nuotaiką, apklausia, kartu aptaria nuotaiką.*</p> <p>Žaidžia ir moko muzikinių žaidimų, skatina eiti rateliu, atlikti keletą nesudėtingų judesių: eiti, bėgti rateliu, trepsėti, ploti, mojuoti, sukstis po vieną ir už parankių.</p> <p>Supažindina vaikus su įvairiais muzikos instrumentais.</p> <p>Moko improvizuoti plojant, trepsint, stuksenant melodinius motyvus savo ar draugo vardui, žodžiams.</p> <p>Šokis.</p> <p>Kuria skirtingą šokių choreografiją, moko vaizduojamųjų (įterpiant keletą gestų kalbos elementų), šokamųjų žaidimų.</p> <p>Skatina vaikus kurti savo šokius, improvizuotu, pasitelkiant jau matytus judesius.</p> <p>Žaidimai/vaidyba.</p> <p>Skatina vaikus žaisti vaidybinius žaidimus, pasirūpina, kad grupėje būtų tam reikiamų priemonių.</p>

			<p>Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius.</p> <p>Gestų ir (ar) sakytine kalba kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja.*</p> <p>Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia keletą judesių, veiksmų, vaizduojančių veikėją, spontaniškai reiškia emocijas.</p> <p>Vizualinis menas.</p> <p>Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, dėmes, geometrines ir laisvas formas, spalvas, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija.</p> <p>Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“.</p> <p>Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika.</p> <p>Eksperimentuoja atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi patinkančias spalvas.</p> <p>Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.</p>	<p>Sukuria sąlygas ir palaiko asmeninę vaiko iniciatyvą patiriamiems išpūdziams išreikšti – laisvai kurti, improvizuoti, džiaugtis nauja kūrybine patirtimi.</p> <p>Vizualinis menas.</p> <p>Moko naudoti įvairias linijas, jų derinius, dėmes, geometrines ir laisvas formas, spalvas, išgaunant šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus. Skatina juos įvardinti, papasakoti apie tai, kas vaizduojama.</p> <p>Sudaro galimybes eksperimentuoti dailės priemonėmis, išbandyti įvairias technikas, improvizuoti.</p> <p>Puoselėja estetinę aplinką, atitinkančią augančio vaiko poreikius.</p>
13. Estetinis suvokimas	3	<p>Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus.*</p> <p>Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų sąsąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelėlių iliustracijas, žaislus, džiaugdamsis savo puošnia apranga.*</p> <p>Gestų ir (ar) sakytine kalba paklaustas pasako ar patiko muzikos kūrinių, dainelė, vaidinimas, dailės darbelis.*</p>	<p>Klausosi su vaikais tų pačių muzikos kūrinių, kartoja vaikams patikusius šokius, ratelius, žaidimus, dailės kūrinių objektus.* Siekia, kad ugdymas būtų tęstinis.</p> <p>Varto su vaiku įvairias spalvotas knygelėlių iliustracijas ir stebi kaip vaikas į jas reaguoja, aptaria emocijas.</p> <p>Moko džiaugtis naujais ir senais žaislais, apranga ir kt.</p> <p>Moko kaip reikia išreikšti savo nuomonę, pats pedagogas išreiškia ją ir įvairių veiklų metu siekia, kad vaikas gestų ir (ar) sakytine kalba įvardintų kas jam patiko ir kas nepatiko.</p>	
	4	<p>Keliais žodžiais ar gestais pasako savo išpūdzius apie matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinių, knygelėlių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales.*</p> <p>Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) stebėdami skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką. Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, vaidinti, pasipuoti. Reaguoja į kitų vertinimus.</p>	<p>Skatina plačiau išreikšti savo nuomonę.</p> <p>Klausia, aptaria gestų ir (ar) sakytine kalba, kuris muzikos kūrinių, dainelė, meno kūrinys, šokis, vaidinimas, dailės darbelis, žaislas gražesnis, kodėl.*</p> <p>Stengiasi sudominti vaikus šokiais, vaidyba, menine veikla.</p> <p>Pagiria, skatina vaikus ir ragina taip elgtis vieniems su kitais.</p>	

17. Kūrybiškumas	3	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Skatina domėtis naujais, nežinomais dalykais, tyrinėti aplinką. Parūpina, kad aplinkoje būtų įvairių priemonių. Pateikia vizualią medžiagą apie įvairius gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos yra pasakojama. Parūpina priemonių vaizduotės žaidimams.
	4	Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	Supažindina su daiktų įvairiomis/netradicinėmis panaudojimo galimybėmis, savybėmis. Kartu su vaikais tyrinėja arba inspiruoja tiriamąją veiklą. Padedą kurti žaidybines ir tyrinėjimo aplinką, suteikiant įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų. Siūlo užduotis, skatinančias vaikų mąstymą ir vaizduotę. Skatina kūrybinius meninius projektus.

* Atsižvelgiant į klausos sutrikimo lygį ir individualias savybes

Vaikų pasiekimų sritys, žingsniai, pasiekimai, ugdymo gairės 5–6 metų vaikams

	VAIKŲ PASIEKIMAI SRITIS	ŽINGSNIAI	PASIEKIMAI (nuostatos, gebėjimai, žinios ir supratimas)	UGDYMO GAIRĖS (ką ir kaip veikia pedagogas, kad apraše numatytas pasiekimas atsirastų)
Sveikatos saugojimo kompetencija	1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	5	Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis. Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo. Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.	Supažindina, parodo, kaip saugiai ir taisyklingai naudotis stalo įrankiais. Primena, kad valgant nereikia skubėti ir skatina pavalgius patiems susitvarkyti, nuvalyti stalą, nunešti indus. Kviečia vaikus į talką dengiant stalą gimtadieniui, šventei. Patraukliomis formomis paaiškina pieno, mėsos, vaisių ir daržovių naudą. Skatina valgyti kuo daugiau vaisių ir daržovių. Papasakoja apie per didelio saldumynų kiekio žalą organizmui. Skatina vaikus savarankiškai apsirengti, nusirengti, apsiauti, nusiauti. Nuolat primena vaikams higienos svarbą, reguliariai, kartu su vaikais, aptaria kada reikia plauti rankas, veidą ir kodėl to reikia. Pagamina rankų plovimo schemą ir (ar) paveikslukus–korteles, vizualiai parodančius vaikams kada būtina plauti rankas. Kartu su vaikais organizuoja viktorinas, projektus apie saugų vaikų elgesį.

				<p>Gestų ir (ar) sakybine kalba pasakoja, kad visi daiktai turi savo vietas, kartu su vaikais apsitaria, kur kokio daikto vieta galėtų būti.</p>
6	<p>Valgo tvarkingai.</p> <p>Pasako gestų ir (ar) sakybine kalba, ir supranta, jog maistas reikalingas tam, kad augtume, būtume sveiki.</p> <p>Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti.</p> <p>Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.</p> <p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus.</p> <p>Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.</p> <p>Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p>	<p>Prašo vaikų papasakoti, ką jie dažniausiai valgo pusryčiams, pietums ir vakarienei. Diskutuoja, kurie iš jų vartojamų produktų, patiekalų yra naudingiausi jų augimui ir gerai savijautai, kurių vartojimą reikėtų riboti. Pateikia paveikslėlius su įvairiais maisto produktais ir patiekalais, jais žaidžiant moko vaikus atskirti naudingą ir bevertį maistą. Organizuoja įvairių kūrybinių darbų (piešinių, inscenizacijų ir t.t.) kūrimą, jais skatina pasirinkti sveikus produktus ir patiekalus.</p> <p>Skatina pavalgius pačius susitvarkyti, nuvalyti stalą, nunešti indus, pagiria vaikus (sukurta motyvavimo sistema).</p> <p>Skatina vaikus savarankiškai apsirengti, nusirengti, apsiauti, nusiauti, susitvarkyti žaislus, žaidimo vietą.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakybine kalba apie rūbų sezoniškumą, žaidžia šia tema žaidimus.</p> <p>Skatina vaikus savarankiškai laikytis asmens higienos, kartu su vaikais aptaria higienos svarbą (plakatai, mokomieji filmukai).</p> <p>Supažindina vaikus su bakterijomis ir virusais, jų plitimo keliu.</p> <p>Skatina laikytis susitartų elgesio taisyklių, saugiai naudoti aštrius daiktus (naudojant mokomąją medžiagą parodo kas gali nutikti naudojant aštrius daiktus nesaugiai).</p> <p>Moko, kaip saugiai elgtis gatvėje, ką daryti pasiklydus, kur kreiptis pagalbos („Amsio“ filmukai, ekskursijos).</p> <p>Primena, kad vaikščioti, stovėti, sėdėti reikia taisyklingai, pristato kas gali nutikti, jei šie veiksmai nuolat bus atliekami neteisingai.</p> <p>Pasiūlo, kad vaikai pasakytų, kai pastebės kitą vaikštantį ar sėdintį susikūpinus.</p>		
7	<p>Tvarkingai valgo, jaučia, kada alkanas, kada pasisotino, geria pakankamai vandens. Stengiasi valgyti įvairių maistą. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos reikėtų riboti.</p> <p>Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.</p> <p>Dažniausiai savarankiškai ar priminus plaunasi rankas, prausiasi, šukuojasi.</p>	<p>Pavalgius paklausia gestų ir (ar) sakybine kalba ar vaikas nori dar valgyti, ar jau gana (gestų gana, dar, alkanas, sotus tvirtinimas), nuolat pasiūlo atsigerti vandens ir kalba apie vandens ir įvairaus maisto svarbą mūsų organizmui. Kalba gestų ir (ar) sakybine kalba apie tai, kuriuos produktus valgyti sveika ir kuriuos reikėtų riboti.</p> <p>Primena pavalgius susitvarkyti, nuvalyti stalą, nunešti indus, pagiria vaikus (sukurta motyvavimo sistema).</p>		

		<p>Savarankiškai tvarkingai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna.</p> <p>Suaugusiųjų padedamas arba savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus.</p> <p>Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, prie vandens telkinių, ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, vaistais.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais žmonėmis ir gyvūnais.</p> <p>Kad būtų sveikas, stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p>	<p>Skatina savarankiškai apsirengti, nusirengti (gražiai susilankstyti rūbus), apsiauti, nusiauti, susišukuoti, susitvarkyti žaislus, žaidimo vietą. Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie rūbų sezoniškumą ir netinkamo rūbo dėvėjimo galimas pasekmes.</p> <p>Primena laikytis asmens higienos, diskutuoja apie higienos svarbą. Kalba/diskutuoja gestų ir (ar) sakytine kalba apie bakterijas, virusus, jų plitimo stabdymą.</p> <p>Skatina laikytis susitartų elgesio taisyklių, vis primena jas vaikams, moko, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, prie vandens telkinių, ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, gyvūnais, nepažįstamais žmonėmis, vaistais.</p> <p>Aiškina, ką daryti pasiklydus, kur kreiptis pagalbos. Gestų ir (ar) sakytine kalba vis primena apie vaikščiojimo naudą.</p>
2. Fizinis aktyvumas	5	<p>Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais.</p> <p>Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų.</p> <p>Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.</p> <p>Laipioja tinkamais lauko įrengimais.</p> <p>Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja.</p> <p>Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, sega sagas).</p>	<p>Moko įvairesnių judėjimo, šuoliavimo būdų, skatina vaikus atlikti sudėtingesnius pratimus einant (pristatyti pėdą prie pėdos, eiti pakaitiniu, pristatomuoju žingsniu, keliant aukštai kelius, atliekant įvairius judesius rankomis), bėgant (bėgti vingiais, greitėjant, lėtėjant, bėgti ant pirštų galiukų).</p> <p>Organizuoja veiklas, kad vaikas eidamas atliktų ritminius judesius pečiais, galva, muštų kamuolį, mestų į viršų, ėjimą keistų bėgimu.</p> <p>Organizuoja bėgimo estafetes, įvairių šuolių žaidimus, panaudojant įvairias priemones: kaspinus, kamuolius, lankus, lazdas. Siūlo vaikams šokinėti per šokdynę, lanką.</p> <p>Skatina žaisti įvairius sportinių elementų turinčius žaidimus (su virvute, kliūtimis, kamuoliu (mesti, gaudyti, mušinėti) ir kt.). Skatina vaikus šliaužti, ropoti, pralįsti.</p> <p>Moko žaisti sportinius žaidimus ir skatina vaikus dažniau juos žaisti, laiptuoti lauko įrengimais.</p> <p>Ugdo vaikų smulkiąją motoriką. Pasiūlo piešti įvairias linijas, pieštuku apvesti daiktus: stiklinę, apverstą lėkštutę, puoduką; po truputį duoda sudėtingesnes užduotis. Parenka įvairių priemonių (sagų, rutuliukų, karolių), kad vaikas galėtų verti ant siūlo ir kt.</p>
	6	<p>Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Išstvermingas, bėga ilgesnius atstumus.</p>	<p>Žaidimų metu ir dienos eigoje moko vaikus eiti ratu, poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu, bėgti pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keliant kelius, bėgti suoleliu, įkalnėn,</p>

			<p>Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, įkalnėn, nuokalnėn.</p> <p>Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį.</p> <p>Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p> <p>Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.</p>	<p>nuokalnėn, šokinėti ant vienos kojos judant pirmyn, šokti į tolį, į aukštį.</p> <p>Skatina vaikų fizinį aktyvumą tiek mokyklos viduje, tiek lauke. Parūpina tam reikiamų priemonių.</p> <p>Skatina vaikų smulkiosios motorikos įgūdžių lavėjimą. Stebi ir koreguoja vaikų veiksmus, kad vaikai taisyklingai laikytų žirkles, pieštuką ir jais taisyklingai manipuliuotų.</p> <p>Moko sportinių žaidimų, žaisti estafetėmis, susigrupuoti į komandas, derinti veiksmus, bendradarbiauti.</p>
		7	<p>Eina keisdamas greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo, būryje.</p> <p>Bėga derindamas du ar daugiau judesių (bėga ir varosi, spiria kamuolį, bėga ir mojuoja rankomis, kaspinais).</p> <p>Šokinėja derindamas du skirtingus rankų ir (ar) kojų judesius.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis.</p> <p>Tiksliai kopijuoja formas, raides.</p> <p>Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį.</p>	<p>Moko vis sudėtingesnių ir įvairesnių ėjimo ir bėgimo būdų. Žaidimų pagalba lavina vaikų įgūdžius eiti keičiant greitį, staigiai sustoti, greitai pajudėti iš vietos, išlaikyti saugų atstumą einant, bėgant ar būnant būryje, bėgti derinant du ar daugiau judesių.</p> <p>Moko šokinėti derinant du skirtingus rankų ir (ar) kojų judesius.</p> <p>Lavina vaiko kirpimo, lankstymo įgūdžius.</p> <p>Skiria užduotėlių raidžių, formų kopijavimui.</p>
Socialinė kompetencija	3. Emocijų suvokimas ir raiška	5	<p>Atpažįsta bei pavadina gestų ir (ar) sakybine kalba savo pagrindinius jausmus.</p> <p>Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti).</p> <p>Pradedą gestais ir (ar) sakybine kalba kalbėti apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.</p>	<p>Moko pagrindinių jausmų išreiškiančių gestų/žodžių.</p> <p>Skatina įvardinti gestų ir (ar) sakybine kalba savo jausmus, situacijas, kuriuose jie kilo (vaidybiniai ir kiti žaidimai).</p> <p>Skatina kalbėtis gestų ir (ar) sakybine kalba su kitais apie jausmus, ugdo gebėjimą atpažinti kito pagrindinius jausmus ir aiškina, kaip tinkamai reaguoti į juos įvairiose situacijose (vaidybiniai žaidimai, pokalbiai „Ryto rate“, filmukai).</p>
		6	<p>Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja gestų ir (ar) sakybine kalba juos sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <p>Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.*</p>	<p>Tvirtina jausmų gestų/žodžių mokėjimą.</p> <p>Gestų ir (ar) sakybine kalba kalbasi apie jausmus, situacijas bei šių jausmų atsiradimo priežastis (kada buvo linksmas, kada – liūdnas ar piktas, kas pradžiugino, kas nuliūdino ar papiktino, kodėl?).</p> <p>Moko atpažinti kaip jaučiasi kitas, aiškina, kaip tinkamai reaguoti, kaip elgtis, padėti kitam atsižvelgiant į aplinkybes (pokalbiai, diskusijos).</p>

			Pradedama gestų ir (ar) sakytine kalba kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	
		7	<p>Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška. Atpažįsta ir įvardija gestų ir (ar) sakytine kalba ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų priežastis.</p> <p>Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).</p>	<p>Tvirtina jausmų ir emocijų gestų/žodžių mokėjimą.</p> <p>Skatina vaikus suprasti ir domėtis savo ir kitų jausmais, emocijomis, jų raiška (pokalbiai, pasakos ir kt.).</p> <p>Moko atpažinti ir įvardinti savo ir kitų jausmus, nuotaikas, jų priežastis, tinkamai reaguoti, modeliuoti savo elgesį pagal situaciją (kortelės, mokomųjų filmukų analizės, aptarimai, vaidybiniai žaidimai).</p>
4. Savireguliacija ir savikontrolė		5	<p>Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, bendraudamas su kitais.*</p> <p>Vis dažniau jausmus išreiškia gestų ir (ar) sakytine kalba, o ne veiksmais.</p> <p>Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.</p> <p>Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>	<p>Supažindina su nusiramimo, atsipalaidavimo technikomis. Įkuria grupėje nusiramimo vietą ir parenka atitinkamas priemones.</p> <p>Skatina išreikšti jausmus gestais ar (ir) žodžiais, o ne veiksmais.</p> <p>Supažindina su konfliktų sprendimų būdais. Skatina paties vaiko pastangas spręsti problemas ir nesutarimus, ieškoti taikių išeičių, keliant problemų sprendimą skatinančius klausimus: „Kaip galima išspręsti šią problemą? Kas atsitiks, jeigu padarysime taip?“. Leidžia vaikui pačiam spręsti problemas, neskuba patarinėti, nurodinėti.</p> <p>Pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba istorijas arba žaidžia žaidimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. Kai reikia padeda vaikui derybose.</p> <p>Pastebi vaiko pastangas laikytis tvarkos ir susitarimų, pagiria vaiką, padrašina.</p>
		6	<p>Pats taiko įvairesnius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus (pastovi prie akvariumo su žuvytėmis, klauso/žiūri pasaką, „pereina“ prie mėgstamos veiklos ir kt.).*</p> <p>Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.</p> <p>Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.</p> <p>Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<p>Padedama vaikui išreikšti, įvardinti savo jausmus bei nusiraminti, jį išklausančiam, su juo žaidžiant.</p> <p>Pasakoja/primena gestų ir (ar) sakytine kalba apie nusiramimo, atsipalaidavimo, minčių nukreipimo technikas, apie tinkamą elgesį provokuojančiose situacijose ir jų sprendimo būdus, pasekmes.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba su vaikais apie grupėje numatytas taisykles, tvarką ir susitarimus, jų tikslą. Organizuoja ir (ar) inspiruoja įvairias situacijas, šiems įgūdžiams įtvirtinti.</p>
		7	<p>Susijaudinęs, išsigandęs, sutrikęs bando nusiraminti ir ieškoti pagalbos.</p>	<p>Diskutuoja gestų ir (ar) sakytine kalba apie nusiramimo, atsipalaidavimo, minčių nukreipimo technikas, pagalbą, priimtinas emocijų ir jausmų reiškimo būdus.</p>

		<p>Taiko kelis skirtingus kitiems priimtinus emocijų ir jausmų reiškimo būdus. Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas asmuo įvairiose situacijose.</p> <p>Supranta, kad skirtingose vietose (darželyje, mokykloje ir kt.) yra kitokia tvarka, kitos taisyklės, linkęs jas suprasti ir jų laikytis.</p>	<p>Skatina empatiją, įsijautimą į kito asmens padėtį.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie skirtingose vietose esančias skirtingas taisykles, jų turinį, aiškina, kodėl skirtingose vietose yra skirtingos taisyklės.</p>
5. Savivoka ir savigarba	5	<p>Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, keliais gestais/žodžiais apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė).</p> <p>Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus.</p> <p>Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	<p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba su vaiku apie jo praeitį, dabartį, ateitį, ryšius su vaikų grupe, šeima, draugais. Organizuoja šeimos dienas darželyje, išvykas į darbovietes. Moko išvaizdos apibūdinimų, šeimos narių giminystę nusakančių gestų/žodžių.</p> <p>Pasiūlo veiklos tyrinėjimams: „Mano kūnas, pomėgiai, norai, gebėjimai praeityje, dabar, ateityje“.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba su vaikais apie tai, kas yra gerai, o kas blogai.</p> <p>Skatina ir giria vaiką, tai siejant su jo asmeniu, išsako pastabas konkrečiam jo poelgiui ar veiksmui, nesiejant su jo asmenybe.</p> <p>Sukuria aiškią vaikams vertinimo sistemą, supažindina su ja (pliusiukų lentelė, lipdukai).</p> <p>Skatina vaikus dažniau keisti žaidimo partnerius, įtraukti į savo žaidimus mažiau populiarius vaikus, skatina sakyti komplimentus vienas kitam, žaisti žaidimą „Kas mane pagirs?“ Skatina, moko, kad įžeidus ar nuskriaudus draugą reikia atsiprašyti.</p>
	6	<p>Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę.</p> <p>Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksinti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.).</p> <p>Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių.</p> <p>Save apibūdina nusakydamas kelis savo pomėgius, kelias fizines, elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei.</p> <p>Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.</p>	<p>Skatina vaikus kalbėti gestų ir (ar) sakytine kalba apie savo norus, jausmus, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, pasakoti apie save, savo pomėgius, veiklą: „Kas? Kada? Ką? Kur? Kaip? Su kuo?“ („Kur buvai? Su kuo buvai? Ką mėgsti veikti?“).</p> <p>Siūlo idėjų savęs, šeimos, kitų žmonių, jų grupių, Tėvynės tyrinėjimams.</p> <p>Leidžia vaikui vis daugiau rinktis pačiam, nepažeidžiant savo ir kitų saugumo bei nustatytų elgesio taisyklių.</p> <p>Skatina pastebėti juokingą pusę savo klaidose ir pozityviai reaguoti į savo klaidas. Moko elgesio modelių – sąmoningai suklysta, pademonstruojant, kaip galima juoktis iš savo apsirikimų.</p>

		<p>Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (parodytus gestus, pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).</p>	<p>Gestų ir (ar) sakytine kalba moko apibūdinti save, nusakant kelis savo pomėgius, kelias fizines, elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei (tam reikalingų gestų/žodžių mokymas). Pasiūlo idėjų veiklai, skatinančiai tyrinėti kitų palankumo ir nepalankumo vaikui ženklus, aiškintis palankumo ir nepalankumo priežastis (imitaciniai, situaciniai žaidimai).</p>
	7	<p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Supranta savo augimą, pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia. Jaučiasi esąs savo šeimos, grupės narys, priskiria save giminei (močiutės, seneliai, tetos, pusbroliai, pusseserės), gimtinei. Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso. Yra tolerantiškas kitokiam.</p>	<p>Skatina vaikų pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais, nuolat pagiria už gerai atliktą darbą, pastangas. Ugdo vaikų supratimą apie savo augimą/tobulėjimą (tai įrodančios medžiagos (darbeliai, nuotraukos, užduotėlės) rinkimas, kaupimas, pristatymas vaikui). Ugdo tolerantiškumo jausmą. Skatina pasakyti, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia. Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie vaiko ryšį ir priklausymą šeimai, grupei, priskyrimą prie giminės, gimtinės. Kartu su vaiku aptaria, kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie tai, ką vaikas jau gali padaryti/pakeisti pats, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.</p>
6. Santykiai su suaugusiaisiais	5	<p>Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>	<p>Pokalbių metu moko vaikus išreikšti savo mintis, norus, kaip pakviesti, įtraukti į žaidimą kitus, ugdo diskutavimo pagrindus. Vaikams prašant įsitraukia į jų žaidimus, atlieka antraeilius vaidmenis, palaiko vaikų sumanymus, užduoda klausimų, padedančių plėtoti žaidimą. Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba su vaikais kuo naudingos elgesio taisyklės, kodėl būtina jų laikytis, kas nutinka, kai jos pažeidžiamos. Yra tinkamo elgesio modeliu vaikams. Pasakoja apie tinkamą bendravimą su tėvais, broliais ir seserimis. Supranta vaiko priešinimosi priežastį ir padeda jam įveikti kylančias problemas. Supažindina su nepažįstamais žmonėmis iš įstaigos bendruomenės, papasakoja apie juos, kartu su vaikais sugalvoja jiems klausimų. Aiškina apie bendravimo taisykles su nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>
	6	<p>Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti gestų ir (ar) sakytine kalba su suaugusiaisiais.</p>	<p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie mandagų, pagarbų elgesį, bendravimą su suaugusiaisiais (sukuria mandagaus bendravimo</p>

		<p>Tariasi, diskutuoja gestų ir (ar) sakytine kalba su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai.</p> <p>Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.</p> <p>Paprašytas paaiškina gestų ir (ar) sakytine kalba, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo.</p> <p>Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p>	<p>taisykles). Padeda vaikams keisti netinkamus bendravimo su suaugusiais būdus, siekiant geranoriškai bendrauti.</p> <p>Tariasi ir diskutuoja gestų ir (ar) sakytine kalba su vaikais apie dienotvarkę ir elgesio taisykles, priima vaikų išsakytą nuomonę, pasiūlymus, atkreipia į tai dėmesį. Leidžia suprasti, kad kiekvieno nuomonė yra svarbi ir visų išklauso.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie bendravimo taisykles su nepažįstamais žmonėmis įstaigos teritorijoje ir už jos. Aptaria į ką reikėtų kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei, ką reikėtų atsiminti.</p>
	7	<p>Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja gestų ir (ar) sakytine kalba ir bendradarbiauja su suaugusiais.</p> <p>Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p> <p>Pats pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, gestų ir (ar) sakytine kalba išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos.</p> <p>Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, pagaili, siūlo savo pagalbą.</p> <p>Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>	<p>Primena apie mandagų, pagarbų elgesį, bendravimą su suaugusiais bei bendravimo taisykles su nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>Rodo pavyzdį vaikams, nuolat stiprina ryšį su jais, jiems padeda, siūlo pagalbą, gestų ir (ar) sakytine kalba paaiškina, išklauso ir pataria.</p> <p>Domisi vaikų idėjomis, nuomone, jausmais, savijauta ir tokiu savo pavyzdžiu siekia tokio paties atgalinio ryšio.</p>
7. Santykiai su bendraamžiais	5	<p>Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia.</p> <p>Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas.</p> <p>Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui.</p> <p>Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus.</p> <p>Gali padėti kitam vaikui.</p> <p>Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>Jeigu grupėje yra vaikų, kurių kiti nepriima į žaidimus, išsiaiškina to priežastis ir padeda jiems įsitraukti į veiklas. Suorganizuoja ar (ir) inspiruoja įvairių žaidimų, užduotėlių formų, skatinančių kurti ryšius vieniems su kitais.</p> <p>Pasiūlo atsinešti žaislą iš namų ir juo dalintis (penktadieninė popietė „Mano žaisliukas“).</p> <p>Siūlo įvairių veiklų, turtinančių vaiko patirtį apie bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus.</p> <p>Pagiria, siekiant pastiprinti tinkamą, draugišką vaikų elgesį. Skatina pagalbą vienas kitam, vienas kito supratimą. Drauge kuria konfliktų sprendimų taisykles, moko jas taikyti ir primena, kad jeigu nepavyksta išspręsti konflikto, visada galima kreiptis pagalbos į pedagogą.</p>

			Gali turėti draugą arba kelis, kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	
		6	<p>Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja.</p> <p>Taikiai gestų ir (ar) sakydama kalba tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos.</p> <p>Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, ištraukia į derybų procesą.</p> <p>Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio.</p> <p>Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Turi draugą arba kelis nuolatinis žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.</p>	<p>Sudaro galimybes vaikams gauti naujų išpūdžių, galinčių praturtinti jų žaidimus.</p> <p>Ugdo įgūdžius diskutuoti, tartis, derėtis, ieškoti kompromiso.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakydama kalba apie tai, kad visų mūsų norai ir idėjos gali skirtis, kad norint veikti visiems sutartinai, reikia susitarti dėl priimtino elgesio, kad galima išpildyti kelias idėjas paeiliui (laiko įtraukimas vienai idėjai įgyvendinti).</p> <p>Atkreipia vaikų dėmesį į tinkamus jų poelgius bei santykius su kitais, pabrėžiant, kad tai padeda visiems pasijusti laimingesniems. Skatina vaikus aiškintis, kas yra gerai, o kas blogai.</p> <p>Kartu su vaikais kuria taisykles, susitarimus ir pasižada jų laikytis.</p> <p>Siūlo veiklų, kuriose reikėtų ką nors daryti drauge. Kuria ar imituoja vaidybines situacijas empatijos jausmui lavėti.</p>
		7	<p>Nusiteikęs susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, stengiasi elgtis pagal savą gero elgesio supratimą.</p> <p>Draugauja bent su vienu vaiku, palankiai, mandagiai, tolerantiškai bendrauja ir bendradarbiauja su visais (dalijasi žaislais, tariasi, supranta kitų norus, derina veiksmus).</p> <p>Supranta savo gestų/žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Pastebi ir priima kitų draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.</p>	<p>Skatina vaikų iniciatyvumą, draugystę, bendradarbiavimą, santykių kūrimą.</p> <p>Kartas nuo karto su vaikais aptaria gestų ir (ar) sakydama kalba, koks bendravimas yra tinkamas, koks ne, kokios bendravimo formos visiems priimtinos.</p> <p>Stebi ar vaikas turi draugą ir kaip su juo bendrauja, kaip bendrauja su visa grupe. Esant bendravimo problemai, individualiai modeliuoja vaiko bendravimo įgūdžius. Primena, kad kiekvienas veiksmas ir gestas/žodis turi įtakos ne tik jam vienam, bet ir šalia esantiems.</p> <p>Kuria mokomąsias situacijas empatijos jausmui lavėti. Moko gerbti ir išklausti vienas kitą.</p>
Komunikavimo kompetencija	8. Žodinė kalba	5	<p>Klausymas/Kalbėjimas.</p> <p>Geba klausia skirti dviskiemenius ritmus. Tardamas skiemenis, juos atkartoja (plojimu, trepsėjimu ir kt.).*</p> <p>Geba savarankiškai atlikti daugumą artikuliacinio aparato mankštos pratimų. Geba atlikti pūtimo, kvėpavimo pratimus.</p> <p>Kartu su pedagogu atlieka fonetinės ritmikios pratimus.</p>	<p>Mokymui naudoja įvairias garsines mokymo priemones, aplinkos/gamtos garsus ar jų įrašus, daineles.</p> <p>Moko atkartoti garsus, lavina vaikų girdimąjį – vibracinį suvokimą.*</p> <p>Stebi, kaip vaikas atlieka artikuliacinius pratimus, patikslina kalbos padargų padėtį, tikslina kalbinį kvėpavimą.</p> <p>Tardamas konkretų garsą, skatina vaiką pamėgdžioti.</p> <p>Tardamas žodžius, pedagogas aiškiai artikuliuoja, rodo žodžio kortelę, skatina vaiką tarti kartu.</p>

		<p>Taria 10–12 lengvai pamėgdžiojamų lietuvių kalbos garsų. Geba iš lūpų nuskaityti kai kuriuos žinomus ir dažnai vartojamus trumpus žodžius. Geba išgirsti pirmą garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, kurie prasideda balsiu.* Geba klausia skirti dažnai vartojamus trumpus žodžius ir frazes.* Geba 1–2 žodžiais atsakyti į paprastus klausimus. Geba pasakyti keletą (8-10) veiksmažodžių.* Geba 2–3 žodžių sakiniais pasakyti apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori.* Geba atpažinti 3–4 einamos temos žodžius globalaus skaitymo būdu (paveikslėliams priskiria žodžių korteles).</p>	<p>Sudarydamas konkrečias kalbines situacijas, moko sąvokų, reiškiančių daiktą, jo apibūdinimą, veiksmažodį. Modeliuodamas įvairias žaidybines situacijas, moko pavadinti naujus daiktus ir veiksmus, įtvirtina naujus žodžius globalaus skaitymo būdu. Žaidybinės veiklos metu, kalbindamas vaiką, moko atsakyti į klausimus: Kas? Koks? Ką veikia? Moko kalbėti trumpais sakiniais.</p>
	6	<p><i>Klausymas/Kalbėjimas.</i> Geba klausia skirti triskiemenius ritmus. Tardamas skiemenis, juos atkartoja (plojimu, barškučiais ir kt.).* Geba savarankiškai atlikti artikuliacinio aparato mankštos pratimus. Geba atlikti pūtimo, kvėpavimo pratimus, fonetinės ritmikos pratimus. Taria 12–16 lengvai pamėgdžiojamų lietuvių kalbos garsų. Geba išgirsti pirmą garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose, kurie prasideda balsiu.* Geba iš lūpų nuskaityti žinomus ir dažnai vartojamus ilgesnius žodžius. Geba klausia skirti ir pažinti žinomus ilgesnius žodžius.* Žino ir geba pasakyti keliolika (10–15) veiksmažodžių.* Pradedama vartoti ir žino keletą būdvardžių, prielinksnių. Padedant pedagogui geba 2–3 žodžiais atsakyti į paprastus klausimus.</p>	<p>Mokymui naudoja įvairias garsines mokymo priemones, aplinkos/gamtos garsus ar jų įrašus, daineles, dainuoja kartu. Lavina vaikų girdimąjį – vibracinį suvokimą.* Stebi, kaip vaikas atlieka artikuliacinius pratimus, patikslina kalbos padargų padėtį, tikslina kalbinį kvėpavimą. Sudarydamas konkrečias kalbines situacijas, moko sąvokų, reiškiančių daiktą, jo apibūdinimą, veiksmažodį. Modeliuodamas įvairias žaidybines situacijas, moko pavadinti naujus daiktus ir veiksmus, įtvirtina naujus žodžius globalaus skaitymo būdu. Skatina kartoti jam tariamus žodžius, dviejų žodžių sakinius. Žaidybinės veiklos metu, kalbindamas vaiką, moko atsakyti į klausimus: Kas? Koks? Ką veikia? Moko atsakyti ne tik vienu žodžiu. Ugdo gebėjimą kalbėti rišliai, domisi vaiko laisvalaikiu, žaidimais, įvairiais nutikimais, skatina pasakoti. Padeda vaikui aiškiau reikšti mintis.</p>

		Geba atpažinti 4–5 einamos temos žodžius globalaus skaitymo būdu (paveikslėliams priskiria žodžių korteles).	
	7	<p>Geba klausia skirti triskiemenius-keturskiemenius ritmus. Tardamas skiemenis, juos atkartoja (plojimu, barškučiais, trepsėjimu).*</p> <p>Geba savarankiškai atlikti artikuliacinio aparato mankštos pratimus.</p> <p>Geba atlikti pūtimo, kvėpavimo pratimus, fonetinės ritmikos pratimus.</p> <p>Taria 16–20 lietuvių kalbos garsų.</p> <p>Geba išgirsti pirmą garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose.*</p> <p>Geba iš lūpų nuskaityti žinomus ir dažnai vartojamus žodžius.</p> <p>Geba klausia skirti ir pažinti žinomus ilgesnius žodžius ir paliepiamus.*</p> <p>Žino ir geba pasakyti keliolika (15–20) veiksmažodžių.*</p> <p>Žino keletą būdvardžių,rieveksmių, prielinksnių, įvardžių.</p> <p>Padedant pedagogui geba 2–3 žodžių sakiniiais pasakoti pagal paveikslėlius.*</p> <p>Geba 2–3 žodžiais atsakyti į paprastus klausimus.</p> <p>Geba suprasti daiktų ar reiškinių grupę apibendrinančius žodžius.*</p> <p>Geba atpažinti 5–6 einamos temos žodžius globalaus skaitymo būdu (paveikslėliams priskiria žodžių korteles).</p>	<p>Aktyviai ugdo vaiko kalbą: įtraukia į kalbines situacijas, skatina dialogą. Moko rišliai kalbėti.</p> <p>Domisi vaiko laisvalaikiu, mėgstama veikla, skatina pasakoti. Padedą vaikui aiškiau reikšti mintis.</p> <p>Mokymui naudoja knygas, filmuotą medžiagą, įvairias garsines mokymo priemones, daineles, dainuoja kartu.*</p> <p>Lavina vaikų girdimąjį – vibracinį suvokimą.*</p> <p>Koreguoja atliekamus artikuliacinius pratimus, patikslina kalbos padargų padėtį.</p> <p>Moko kalbinio kvėpavimo savikontrolės.</p> <p>Sudarydamas konkrečias kalbines situacijas, moko sąvokų, reišikiančių daiktą, jo apibūdinimą, veiksmą, vietą, padėtį erdvėje.</p> <p>Moko apibendrinamųjų sąvokų.</p> <p>Modeliuodamas įvairias žaidybines situacijas, moko pavadinti naujus daiktus ir veiksmus, įtvirtina naujus žodžius globalaus skaitymo būdu.</p> <p>Skatina pakartoti jam tariamus dviejų–trijų žodžių sakinius.</p> <p>Žaidybinės veiklos metu, kalbindamas vaiką, moko atsakyti į klausimus: Kas? Koks? Ką veikia? Kur?</p> <p>Moko atsakyti į klausimą dviem–trim žodžiais.</p> <p>Tęsia globalaus skaitymo mokymą.</p>
19. Gestų kalba	5	<p>Stebi pasakojant įvairaus trumpo turinio tekstus apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius.</p> <p>Supranta ir parodo artimiausių draugų, personalo vardus-gestus.</p> <p>Kalba kitiems apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedamas su žmonėmis, gamtos reiškiniais, pasakoja ką</p>	<p>Pasakoja gestų kalba ir supažindina vaikus su įvairaus turinio trumpais tekstais, juos aiškina, kartu analizuoja.</p> <p>Nuolat kartuoja ir akcentuoja draugų, personalo vardus-gestus.</p> <p>Skatina vaikus bendrauti. Palaiko kiekvieno vaiko bendravimo poreikį, rodant susidomėjimą tuo, ką jis pasakoja, užduodant papildomus klausimus.</p>

		<p>žino, veikia, ko nori, ko tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Bendraudamas žiūri į akis. Vartoja įvairius gestus technikai, transporto priemonėms, aplinkos daiktams bei įvairiems prietaisams. Pasakoja apie matytus animacinius filmus, pasakas, žaistus kompiuterinius žaidimus ir kt.</p>	<p>Skatina vaiką pasakoti apie savo norus, išgyventus įspūdžius, vidinį pasaulį. Moko naujų gestų. Supažindina vaikus su pasakomis ir kito stiliaus kūriniais, juos pasakoja, vaidina.</p>
	6	<p>Stebi pasakojant įvairaus turinio tekstus. Supranta knygelės, pasakojimo, pasakos įvykių eigą. Bendruoja atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus. Kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo gestus. Klausinėja apie tai, kas matyta, sugalvota, pajausta. Pasakoja apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardija pagrindines detales, savybes, būsenas, vartoja naujai sužinotus gestus. Elementariai išreiškdamas savo nuomonę komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas ar kitus nesudėtingus kūrinius perteikiant jų esmę.</p>	<p>Pasakoja įvairaus nesudėtingo turinio tekstus, juos aiškina, kartu su vaikais analizuoja, aptarinėja. Skatina vaikus bendrauti kuriant bendravimo situacijas. Moko laikytis bendravimo taisyklių. Plečia vaiko gestų kalbos žodyną, kad jis galėtų tinkamai ir suprantamai išreikšti savo mintis, norus, patirtis. Skatina domėtis, atrasti, pažinti (bandymų, eksperimentų, STEAM metodai ir kt.) ir klausinėti apie tai, kas įdomu, nežinoma, diskutuoti apie tai tarpusavyje ir su mokytoja. Ugdo vaikų gebėjimą komentuoti, atpasakoti ir kt.</p>
	7	<p>Dažniausiai nepertraukdamas stebi draugų ir suaugusiųjų pasakojimų, komentarų, instrukcijų bendraujant, planuojant veiklą, veikiant. Supranta, kad kūrinuose veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta. Suvokia pokalbio, pasakojimo, pasakojamo kūrinio eigą. Kalba gestų kalba, pasakoja apie tai, kas patirta (nutikimus, susitikimus, įspūdžius, veiklą) įvykių eilės seka. Kalbasi apie tai, ką norėtų patirti, išgirsti, pamatyti, veikti. Paaškina konflikto, nesutarimo esmę, svarsto, tariasi. Nusako žaidimo, veiklos taisykles. Pasakoja kelių įvykių istorijas.</p>	<p>Aiškina vaikams apie vienas kito išklauskos svarbą, moko ir primena apie bendravimo etiketą. Kuria imitacines situacijas įgūdžiams įtvirtinti. Skatina domėtis įvairiomis knygomis, tekstais, rodomais gestų kalba. Pasakoja įvairaus turinio tekstus, moko įvardinti kūrinio vietą, eigą, veikėjus, jų veiksmus, suprasti tų veiksmų pasekmes jam pačiam, kitiems. Skatina vaikus bendrauti, plečia vaiko žodyną gestų kalba. Moko spręsti konfliktus, nesutarimus, tartis ir bendradarbiauti. Ugdo vaikų gebėjimą komentuoti, atpasakoti, kurti pasakojimus, istorijas ir kt. Aptarinėja įvairius spaudinius, jų funkcijas. Aiškina apie klausiamųjų gestų vartojimą.</p>

		<p>Kalbasi apie spaudinių iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas ir kt., juos bando apibūdinti, paaiškinti. Dažniausiai taisyklingai vartoja klausiamuosius gestus.</p>	
9. Rašytinė kalba	5	<p>Skaitymas. Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. Pažįsta apie 16–20 raidžių. Išskiria jas iš kitų raidžių. Pažįsta 16–20 daktilemų. Didesnę jų dalį geba parodyti teisingai. Žodine ir (ar) gestų kalba sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Pastebi ir įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus. Globalaus skaitymo būdu atpažįsta 3–4 einamos temos žodžius. Rašymas. Domisi skirtingų spaudinių funkcijomis (knyga, žurnalas, kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan.). Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Gebu spausdintinėmis raidėmis parašyti savo vardą. Gebu rašyti nesudėtingus žodžius pagal pavyzdį.</p>	<p>Skaitymas. Grupėje kuria kuo įvairesnę raidžių aplinką. Bendradarbiauja su surdopedagogu ir kartu moko įsiminti raides, jų atitikmenį daktiliu, rašyti jas. Pildo grupės aplinką spausdintų žodžių kortelėmis. Nuolat kreipia vaiko dėmesį į aplinkoje esančius užrašus, simbolius. Skatina vaiką pavadinti savo sukurtas knygeles, nupieštus piešinius, atliktus darbelius. Pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba įvairias pasakas, tekstus, aptaria veikėjų bruožus, vėliau prašo vaikų juos įvardinti (gestų/žodžių nusakančių bruožus mokymasis). Rašymas. Turtina vaiko aplinką skirtingo turinio spaudiniais, skatina savarankiškai kurti sveikinimus, kvietimus, dienotvarkę, orų prognozes suvestines ir kt. Skatina vaiką įvairioje veikloje kopijuoti atskiras raides, žodžius. Skatina rašyti savo vardą įvairiais rašikliais, kompiuteriu. Supažindina su skirtingomis spausdinių funkcijomis. Skaito, pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba pasakas, istorijas, pasakojimus, žiūri filmukus, juos aptaria, kuria jiems iliustracijas. Gamina su vaikais knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.</p>
	6	<p>Skaitymas. Domisi knygomis, įvairiais nesudėtingais rašytiniais tekstais, papasakojus juos gestų ir (ar) sakytine kalba, supranta jų siužetą, klausinėja. Pradedu suprasti ryšį tarp teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties.</p>	<p>Skaitymas. Skatina domėjimąsi knygomis, įvairiais rašytiniais šaltiniais (turi grupėje įvairių spaudinių). Skaito/pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba įvairius tekstus, aptaria jų siužetą, moko apibendrinti, klausinėja ką vaikai suprato, kas ką</p>

		<p>Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>Pažįsta apie 20–22 raides. Išskiria jas iš kitų raidžių.</p> <p>Pažįsta 20–22 daktilemas. Didesnę jų dalį geba parodyti teisingai.</p> <p>Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį.</p> <p>Globalaus skaitymo būdu atpažįsta 4–5 einamos temos žodžius.</p> <p>Geba perskaityti kito žmogaus daktiliuojamą žodį.</p> <p>Rašymas.</p> <p>Spausdintomis raidėmis užrašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.</p> <p>Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus, juos išdaktiluoja.</p> <p>Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius.</p> <p>Supranta rašymo tikslus.</p> <p>Gali parodyti daktilemomis žodžius, užrašus, kuriuos mato įvairioje aplinkoje.</p> <p>Geba rašyti nesudėtingus einamos temos žodžius savarankiškai.</p>	<p>veikė pasakojamame tekste, skatina tai sieti su jau turima patirtimi, žiniomis.</p> <p>Tęsia daktilio mokymąsi. Organizuoja vaiko vardo raidžių dieną.</p> <p>Kartu su surdopedagogo pagalba ugdo suvokimą, kad garsas yra susijęs su raide, o raidės sudaro žodį.</p> <p>Plečia žodyną globaliojo skaitymo principu.</p> <p>Įvairių veiklų metu skatina vaikus daktiluoti žodžius, atpažinti artimiausioje aplinkoje esančius įvairius simbolinius ženklus, skaitinėti įvairias trumpas iškasas.</p> <p>Rašymas.</p> <p>Skatina kopijuoti reikiamus žodžius, raides, simbolius nuo pavyzdžių įvairiuose raidynuose, knygose, bukletuose, skrajutėse, žurnaluose, laikraščiuose, iškabose.</p> <p>Siūlo veiklas, kuriuose vaikui kiltų poreikis užrašyti įvairių objektų pavadinimus, simbolius.</p> <p>Skatina kurti žodinius tekstus: sveikinimus, pranešimus ir kt.</p>
	7	<p>Skaitymas.</p> <p>Gerbia ir tausuoja knygas, kitus spaudinius (kalendorius, žurnalus ir kt.).</p> <p>Atpažįsta ir pavadina ir (ar) parodo daktilemomis keletą įvairiu šriftu parašytų raidžių (didžiųjų ir mažųjų, spausdintų ir rašytinių).</p> <p>Atpažįsta kelis skiriamuosius ženklus (klaustuką, šauktuką, tašką).</p> <p>Imituodamas skaitymą, žodine ir (ar) gestų kalba pagal knygos iliustracijas kuria pasakojimą, remiasi patirtimi, fantazuoja.</p> <p>Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius (savo vardą, artimųjų vardus).*</p>	<p>Skaitymas.</p> <p>Ugdo meilę ir pagarbą knygoms, kitiems spaudiniams (specialių dienų surengimai).</p> <p>Supažindina su tekste matomais pagrindiniais skiriamaisiais ženklais, skirtingais šriftais.</p> <p>Skatina veiklas, kurių metu pagal knygos iliustracijas vaikai kuria pasakojimą, panašų į girdėtą ar matytą pasakojant gestų kalba.*</p> <p>Kartu su surdopedagogu lavina kalbinius gebėjimus, skatina perskaityti trumpus, vaikui reikšmingus ar temos žodžius.</p> <p>Rašymas.</p> <p>Skatina vaiką įvairiais simboliais perteikti informaciją apie save, kitus, aplinką.</p> <p>Skatina kuo dažniau kurti žodinius laiškelius, pranešimus, žinutes.</p>

			<p>Pažįsta 28 raides. Išskiria jas iš kitų raidžių. Pažįsta 28 daktilemas. Geba jas teisingai parodyti. Rašymas. Piešiniuose, po darbeliais, įvairiuose laiškeliuose, pranešimuose ar kvietimuose rašo atskiras raides, savo vardą, elementarius žodelius. Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklių. Geba rašyti sudėtingesnius einamos temos žodžius savarankiškai.</p>	<p>Primena, kad piešiniuose, po darbeliais, įvairiuose laiškeliuose, pranešimuose ar kvietimuose reikia parašyti savo vardą ir kitus elementarius žodelius pagal spaudinio funkciją. Supažindina su žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklėmis.</p>
Pažinimo kompetencija	10. Aplinkos pažinimas	5	<p>Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet kai kuriuos laukinius gyvūnus. Geba nupasakoti naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas. Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar į būrelio patalpą. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.</p>	<p>Stebint filmukus, vartant pasakų knygas, enciklopedijas ir kitus šaltinius, pedagogas gestų ir (ar) sakytine kalba supažindina vaikus su įvairiais gyvūnais, skatina atpažinti bei įvardinti jau žinomus naminius ir laukinius gyvūnus. Diskutuoja apie jų gyvenimo, išvaizdos pagrindinius skirtumus. Kalba su vaikais gestų ir (ar) sakytine kalba apie daržoves, vaisius, uogas, jų panaudojimą maistui bei klasifikavimo principus. Skatina vaikų domėjimąsi skaitmeninėmis technologijomis, dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negalima pamatyti (filmukai, plakatai, eksperimentai, bandymai, skaitmeninių technologijų įtraukimas į ugdymo procesą ir kita). Ugdo pasakojamuosius įgūdžius ir plečia žodyną bendraujant apie šeimą, buitį, šeimos tradicijas, gimtąjį miestą ar gyvenvietę (įtraukia šias temas į savaites temas). Skatina vaikų savarankiškumą supažindinant su mokyklos patalpomis ir jų paskirtimi. Aptaria kas yra buities prietaisai, supažindina su saugiu ir nesaugiu jų naudojimu.</p>
		6	<p>Pastebi aiškiai matomus skirtumus bei panašumus tarp gyvūnų ar augalų. Gali įvardinti gestų ir (ar) sakytine kalba kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms, nusako, kaip galima panaudoti daržoves maistui.</p>	<p>Pedagogas sudaro vaikams galimybes pažinti gamtinę ir socialinę aplinką stebint artimiausius objektus, t. y. kraštovaizdžius, parkus, augalus, gyvūnus, statinius, paminklus ir kt. Organizuoja netolimas išvykas. Kartu su vaikais atlieka nesudėtingus bandymus ar eksperimentus. Pedagogas skatina vaikus tyrinėti žemėlapius, gaublį. Supažindina su giminės medžiu. Į ugdymo procesą mokytojas įtraukia ugdytinių tėvelius: organizuojamos ekskursijos į tėvelių darbovietes, kviečiami patys tėveliai į ugdymo įstaigą pasidalinti su ugdytiniais savo profesine patirtimi.</p>

		<p>Skiria ir pavadina pagrindines suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai). Gali įvardinti tėvų profesijas. Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą. Mokosi rūšiuoti atliekas.</p>	<p>Skatina švęsti ne tik tradicines šventes, bet ir paminėti ne tokias žinomas šventes/dienas. Skatina ir ugdo meilę gamtai, aplinkai. Inicijuoja įvairius gamtos ir aplinkos stebėjimus. Supažindina ir plečia žinias apie atliekų rūšiavimą, jų antrinio panaudojimo galimybes atliekant įvairius darbelius.</p>
	7	<p>Nusako miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdingiausias bruožus (miške vyrauja medžiai ir krūmai, pievose – žolės ir pan.). Suaugusiųjų padedamas pastebi požymius, kurie rodo augalų bei gyvūnų prisitaikymą gyventi sausumoje ar vandenyje. Nurodo kelis gyvūnus, kurie minta tik augalais, ir kelis, kurie minta kitais gyvūnais. Atpažįsta po kelis miško ir vandens augalus bei gyvūnus, valgomuosius grybus. Paaiškina, kad nežinomų augalų, uogų ir grybų negalima ragauti, nes jie gali būti nuodingi. Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ar daržo augalus, naminius gyvūnus. Nusako, iš ko ir kaip gaminama duona, pieno produktai. Noriai tyrinėja medžiagų savybes, daiktų sandarą. Domisi gamtos reiškiniais ir jų aiškinimu (rasa, vaivorykštė, vėjas). Tvarkingai ir saugiai elgiasi gamtoje, išvykose, noriai dalyvauja tvarkant ir puošiant aplinką. Paaiškina, kaip reikia taupyti elektrą, šilumą ir vandenį, kaip rūšiuoti šiukšles, esant galimybėms jas rūšiuoja. Įvardija savo tėvų profesijas, pasakoja kuo jis norėtų būti užaugęs. Domisi savo giminės istorija, savo gimtosios vietovės ir Lietuvos žinomais žmonėmis, kultūros ir gamtos paminklais, gali apie kelis trumpai papasakoti. Bando prisiimti atsakomybę už bendrą darbą, stengiasi prisidėti, dalyvauti ikimokyklinės įstaigos ir vietos bendruomenės talkose, šventėse ir kituose renginiuose.</p>	<p>Skatina plėtoti žinias pokalbių ir ryto rato metu apie miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdingiausias bruožus. Rodant vaizdinę medžiagą mokytoja skatina ugdytinius: atkreipti dėmesį į požymius, kurie parodo augalų bei gyvūnų prisitaikymą gyventi sausumoje ar vandenyje, skirti žolėdžius nuo plėšrūnų. Įspėja ir vis primena apie gamtoje ar savoje aplinkoje esančius nuodingus ir ragauti draudžiamus augalus, uogas, grybus. Skatina savarankiškai ieškoti informacijos, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ar daržo augalus, naminius gyvūnus. Ragina domėtis, ieškoti informacijos enciklopedijose ar internetinėje erdvėje apie daiktų, medžiagų savybes, maisto gamybą, sudėtį. Filmukų pagalba pedagogas supažindina ugdytinius su įvairiais gamtos reiškiniais, orų permainomis, kosmosu. Organizuojamose išvykose mokytojas skatina vaikus aktyviai dalyvauti ir įsitraukti į pateiktas užduotis ar esančias veiklas. Pokalbių metu, pedagogas skatina plėtoti mintis ir plėsti žodyną apie profesijas, jų pasirinkimą. Mokytojas skatina vaikus domėtis giminės medžiu, Lietuvos istorija, kultūra, žinomais žmonėmis. Pedagogas skatina savarankiškumą dalyvaujant įvairiose ikimokyklinės įstaigos, bendruomenės šventėse ar renginiuose.</p>

11. Skaičiavimas ir matavimas	5	<p>Skaičiavimas. Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja iki 7–8 ir daugiau. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: “Kiek iš viso?” “Kiek daugiau?” “Kiek mažiau?” Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą).</p> <p>Matavimas. Skiria trikampio ir stačiakampio formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja “vienodas”, “toks pats”. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu). Kalbėdamas gestų ir (ar) sakytine kalba apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja terminus: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis, lengvesnis – sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. Juda nurodyta kryptimi. Pradedama suvokti praeitį, dabartį ir ateitį. Skiria sąvokas šiandiena, vakar, rytoj.</p>	<p>Skaičiavimas. Mokytojas skatina vaikus įsitraukti į matematinius žaidimus kurie ugdo: matematinę atmintį, daiktų formų suvokimą, gebėjimą pratęsti daiktų seką, erdvinį mąstymą, skaičiavimą iki 7–8 ir daugiau.</p> <p>Matavimas. Pedagogas skatina atkreipti mokinio dėmesį ir įdėmiau išsižūrėti į detales esančias jo darbe: atidžiau nagrinėti figūras ir jų dydį, braižą, liniuotės pagalba matuoti atstumus, aptarti linijas bei dominuojančias spalvas ir kt. Pokalbių metu klausinėja vaikų klausimų apie laiko nuovoką (pvz. ką veikė vakar, kas bus rytoj ir pan.).</p>
	6	<p>Skaičiavimas. Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.*</p> <p>Matavimas.</p>	<p>Skaičiavimas. Leidžia pasirinkti vaikui įdomius ir suprantamus matematinius stalo žaidimus, kuriose yra įtraukiami simboliai bei skatinamas skaičiavimas iki 10.</p> <p>Matavimas. Siūlo veiklas, kuriose aktyviai dalyvaudami vaikai galėtų plėsti žodyną reikalingą judėjimo kryptims, daiktų dydžiams nupasakoti, daiktų vietai nusakyti ir nustatyti. Siūlo vaikams žaisti žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.</p>

		<p>Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu).</p> <p>Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar bierių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p>	<p>Atkreipia vaiko dėmesį į tai, ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę.</p> <p>Skatina dažniau vartoti savaitės dienų pavadinimus.</p> <p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamus darbus.</p>
	7	<p>Skaičiavimas.</p> <p>Pradedama suprasti ryšius tarp skaičių (pvz., kad šeši susideda iš dviejų trejetų arba iš trijų dvejetų porų).</p> <p>Pradedama suprasti ir vartoti žodžius: sudėti, pridėti, atimti, kiek bus, kiek liks ir pan.</p> <p>Matavimas.</p> <p>Skiria ir pavadina plokštumos figūras (apskritimą, skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį) ir erdvės figūras (kubą, rutulį); aplinkoje randa daiktus, savo forma primenančius šias figūras.</p> <p>Sugrupuoja daiktus pagal nurodytą požymį (dydį, formą). Pradedama suprasti, kad tas pats daiktas gali priklausyti kitai grupei pagal kitą požymį.</p> <p>Pradedama suprasti, kada vartojami priešingos reikšmės žodžiai: mažas ir didelis, lengvas ir sunkus, šilta ir šalta ir kt. (pvz., sako: „Aš esu didelis, o kačiukas mažas, bet aš esu mažas, o namas didelis“).</p> <p>Moka parodyti, kur yra greta (tačiau tik iš šonų, ne viršuje) esantys, bet nematomi objektai (pvz., lauko durys, sodas).</p>	<p>Skaičiavimas.</p> <p>Skatina vaiko norą domėtis, pažinti, išmokti, skaičiuoti.</p> <p>Sugalvoja įvairių smagių matematinių užduotėlių su netradicinėmis priemonėmis (akmenukai, lapai, batai ir kt.).</p> <p>Matavimas.</p> <p>Veiklų metu pedagogas siūlo žaisti įvairūs matematinius žaidimus, kurie ugdo vaikų supratimą apie erdvę, plokštumą, figūras.</p> <p>Skatina ugdytinius grupės erdvėje ieškoti daiktų atitinkančių geometrines formas.</p> <p>Vaikai savarankiškai skatinami dėti dėlionės, statyti iš įvairių dydžių detalių elementus.</p> <p>Įvairių pokalbių metu vaikai skatinami kuo dažniau vartoti priešingos reikšmės žodžius.</p>
14. Iniciatyvumas ir atkaklumas	5	<p>Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos.</p> <p>Suaugusio pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai.</p>	<p>Skatina vaikus turiningiau išplėtoti jų pačių sumanytą veiklą vieniems ir su draugais. Pedagogas papildomai siūlo veiklą ar jos elementą tik kaip motyvuojančią idėją, kurią vaikai gali pasinaudoti bei savarankiškai įgyvendinti.</p> <p>Pedagogas taiko daugiau atviro tipo užduočių, kad vaikai patys pasirinktų veiksmus.</p> <p>Prireikus vaikui pagalbos jam padeda, tariasi, klausinėja kas nepavyko, kodėl.</p>

			Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	
		6	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.	Pedagogas skatindamas vaikų veiklos tęstinumą neardo vaikų sukurtos aplinkos ar nebaigtų darbelių. Viską palieka, kad vaikas vėliau galėtų grįžti prie veiklos. Skatina ugdytinius savarankiškai užsiimti įvairiomis veiklomis, pasiūlo idėjų ar alternatyvų. Aptaria gestų ir (ar) sakytine kalba su vaiku kaip galima įveikti įvairius iššūkius/kliūtis.
		7	Nusiteikęs pradėti, siūlyti naują veiklą, ją užbaigti, užmegzti naują draugystę, naują kontaktą su suaugusiais. Savo iniciatyva pagal savo pomėgius, interesus pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja. Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. Palankiai priima iššūkius, bando pats įveikti kliūtis. Kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	Skatina ugdytinių bendravimą ir bendradarbiavimą įvairių jų sumanytų veiklų metu. Padeda plėtoti vaiko iniciatyvias veiklas, kurios pilnos iššūkių ir įvairių išbandymų. Padeda ir ištiesia pagalbos ranką kilus sunkumams jų pasirinktose veiklose. Vėliau kartu su vaiku gestų ir (ar) sakytine kalba aptaria visą procesą ir apibendrina.
15. Tyrinėjimas		5	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paašškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdamas apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.	Pedagogas skatina vaikus stebėti ir apibūdinti daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, pasiūlo piešti ar konstruoti įsivaizduojamus daiktus. Atlieka su vaiku įvairius eksperimentus, bandymus ir moko elementariai numatyti, prognozuoti rezultatą. Skatina pasitelkti simbolius, palyginti, atkartoti, numatyti situacijas, nukreipti savo dėmesį į ką nors kitą ar atkreipti dėmesį dabar. Pateikia daug dalomosios–vaizdinės medžiagos: plakatų, atvirukų, žurnalų iškarpu, paveikslų, žemėlapių, kuriais vaikai galėtų remtis, pagrįsdami savo požiūrį.
		6	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami.	Sudaro sąlygas ir skatina tyrinėti gamtą ir socialinės aplinkos objektus, jų kaitą, savybes. Siūlo atlikti įvairias tiriamąsias veiklas, nesudėtingus bandymus, stebėti prietaisų veikimą ir pan.

		<p>Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti.</p> <p>Aktyviai tyrinėjami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą).</p> <p>Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus.</p> <p>Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų.</p> <p>Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus, augalus atsižvelgdamas į jų savybes tikslingai juos grupuoja bei klasifikuoja.</p>	<p>Įtraukia ugdytinius į projektinę veiklą, skirtą ilgalaikiams stebėjimams (pvz., stebėti augalo augimą). Moko vaikus fiksuoti pastebėjimus asmeniniuose sąsiuvinuose, pildyti lenteles ir pan.</p> <p>Grupėje įkuria tyrinėjimo kampelį, kurį sudaro mikroskopas, lupa ar kiti galimi prietaisai skirti tyrinėjimui. Moko ir skatina vaikus jais savarankiškai naudotis.</p> <p>Drąsina ir skatina vaikus, kad jie patys ieškotų atsakymų į iškilusius klausimus, nebijotų suklysti. Nepavykus keletą kartų, prašytų pagalbos suaugusio.</p>
	7	<p>Domisi gamtinės aplinkos tyrinėjimais (stebėjimais, bandymais). Siūlo idėjas, ką norėtų tyrinėti, išbandyti, pasirenka tai, kas labiausiai domina.</p> <p>Suaugusiojo padedamas numato, ką reikės atlikti, pasiūlo, kokias priemones ir kaip galima panaudoti tyrinėjant, stebi ar bando, aptaria ir daro išvadas. Tai, ką sužinojo tyrinėdamas, susieja su tuo, ką jau žinojo, išsako savo abejones ir ką dar norėtų sužinoti.</p> <p>Suaugusiojo padedamas atlieka paprastus artimiausios socialinės aplinkos, žmonių gyvenimo, darbo, kūrybos tyrinėjimus (stebi, klausia, nupiešia, nufotografuoja, ieško informacijos įvairiuose šaltiniuose).</p> <p>Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuterį, mobilųjį telefoną, fotoaparata ir kt.).</p> <p>Tyrinėja susidomėjęs, atidžiai, stengiasi viską pastebėti. Samprotauja apie pastebėtas aplinkos objektų savybes, požymius, žmonių gyvenimo būdo bruožus, palygina, kritiškai vertina.</p>	<p>Pedagogas siūlo stebėti bei tyrinėti gamtinę aplinką.</p> <p>Teikia idėjas ir pavyzdžius, domisi ką nori tyrinėti ugdytinis, atsižvelgia į jo norus bei pateiktus pasiūlymus.</p> <p>Padedą ugdytiniui pasiruošti bei atlikti įvairius paprastus artimiausios aplinkos tyrinėjimus.</p> <p>Pokalbio metu skatina ugdytinį samprotauti, reflektuoti bei dėstyti mintis apie pastebėtus tyrinėtus objektus.</p> <p>Atlikus tyrinėjimus, turimais rezultatais pedagogas siūlo pasidalinti su kitais. Ugdytiniui rezultatų pateikimą siūloma paruošti įvairiais būdais: pavaizduoti piešiniu, nuotraukomis, braižyti lentelę ar schemą.</p> <p>Taip pat, pedagogas primena visiems mokiniams laikytis atsargumo taisyklių gamtoje, esamoje aplinkoje, buityje.</p>

		<p>Atskiria dalis nuo visumos, sujungia dalis į visumą, sudaro sekas, grupuoja, klasifikuoja. Projektuoja, modeliuoja.</p> <p>Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu, nuotraukomis, nesudėtinga schema, pristato kitiems. Baigęs tyrinėjimą, aptaria, kaip pavyko viską atlikti, ką galima buvo daryti kitaip.</p> <p>Stebėdamas ar vykdydamas bandymą stengiasi viską atlikti tvarkingai, laikytis sutartų taisyklių. Paaškina, kad gamtą ar socialinę aplinką tyrinėti reikia atsargiai, nežalojant, neniokojant, nurodo, ko reikia saugotis gamtoje (neragauti nepažįstamų vaisių, uogų, neimti į rankas vabzdžių ir t. t.), buityje, gatvėje.</p>	
16. Problemų sprendimas	5	<p>Retsykliais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus.</p> <p>Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.</p> <p>Nepasisekus mąsto, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>Siūlo vaikams sudėtingos veiklos, drąsina jos imtis, drąsiai bandyti, eksperimentuoti, tartis su kitais.</p> <p>Susidūrus vaikui su problema, pedagogas individualių ir grupinių pokalbių metu svarsto su vaiku kartu, kaip įveikti kliūtį, problemą, įtraukia į svarstymus kitus vaikus, visi kartu galvoja ką galima daryti toje situacijoje.</p> <p>Padedą vaikams geriau suprasti kiekvieno pasiūlyto sprendimo pasekmes.</p>
	6	<p>Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė.</p> <p>Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.</p> <p>Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusio pagalbos.</p>	<p>Užduoda vaikams atvirusius klausimus, padedančius apmąstyti problemą:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kas atsitiko? – Kaip tu jautiesi? – Ką tu darei? – Ar tai padėjo įveikti problemą? – Ką dar galima daryti? – Ar tai padės įveikti problemą? <p>Siūlo vaikams probleminių užduočių, kurias įveikiant reikėtų pritaikyti neseniai matytus problemų sprendimo būdus, taip tvirtinant įgūdžio įsisavinimą.</p>
	7	<p>Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti.</p> <p>Ieškodamas, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų.</p>	<p>Pedagogas savo pavyzdžiu skatina ir padrąsina į įvairias kliūtis ar problemas žiūrėti pozityviai.</p> <p>Organizuoja miniprojektus, kuriuose inicijuoja įvairias sudėtingas veiklas, kliūtis ar problemas, kurių metu ugdytiniai savarankiškai ar su draugų pagalba stengiasi jas išspręsti.</p>

			Tariasi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą. Supranta ir pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba	
18. Mokėjimas mokytis	5	Norėdamas ką nors išmokyti gestų ir (ar) sakytine kalba pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso ką sako kiti, pasitikslina.* Aptaria atliktus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...	Drąsina vaikus sakyti “aš nežinau”, padeda ieškoti įvairių sprendimų veiklose. Stebi ir skatina vaikus sutelkti dėmesį bei susikoncentruoti į pažinimo ir tyrinėjimo veiklas. Skatina dalintis savo įvairiais žaidimais pokalbių metu ir taip plėtoti refleksinius įgūdžius.	
	6	Kalba gestų ir (ar) sakytine kalba apie tai, ką norėtų išmokyti, ką darys, kad išmokyti. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, ką jau išmoko, ką dar mokysis.	„Ryto rato“ ar kitos veiklos metu pedagogas stengiasi užmegzti pokalbį su vaikais išsiaiškindamas, kas jiems įdomu, ko jie nori išmokyti. Ugdytojas imasi įvairiausių priemonių, taiko įvairius metodus ir sudaro sąlygas mokiniams pasiekti norimą tikslą.	
	7	Kelia nesudėtingus mokymosi tikslus ir numato, kaip jų sieks, nusako kaip pavyko. Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmokyti apie žmones, daiktus, gamtą galima klausinėjant, stebint aplinką, iš spaudos ir knygų, enciklopedijų, interneto, TV ir kt.* Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugus, suaugusiuosius, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti. Mokosi iš kitų.	Duoda sudėtingesnių užduočių, kurių atsakymų reikėtų ieškoti spaudoje, internetinėje platformoje, knygoje ar esamoje aplinkoje. Pateiktų užduočių metu pedagogas iškelia tikslus, kuriuos turi pamatyti mokinys, atlikus pateiktas užduotis pedagogas užmezga su vaiku refleksinio pobūdžio pokalbį.	
Meninė kompetencija	12. Meninė raiška	5	Muzikos ritmika. Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniiui.* Savais gestais/žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Bando dainuoti, skambant muzikai pritarti, dainuojant išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.).*	Muzikos ritmika. Siūlo vaikams klausytis ne tik vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, bet ir gyvos muzikos.* Skatina vaikus išsakyti savo nuomonę po matyto koncerto, muzikinio spektaklio, pramogos ar vakaronės, stebėto šokio ir kt. Veiklų metu, pedagogas skatina iš antrinių medžiagų, žaislų, pasigaminti įvairių muzikinių instrumentų. Žaidžia su vaikais įvairius ritminius žaidimus. Moko vaikus dainelių.*

		<p>Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti, taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.*</p> <p>Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams.*</p> <p>Šokis.</p> <p>Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.</p> <p>Šoka improvizuotai kurdamas penkių šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).*</p> <p>Geba atkartoti mokytojo demonstruojamus ar ekrane matomus šokio judesius.</p> <p>Suvokia ir geba atskirti skirtingą muzikos ir choreografijos tempą: lėtas, greitas, lėtėjantis, greitėjantis.</p> <p>Vaidyba.</p> <p>Vaidindamas stalo lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu gestų ir (ar) sakytine kalba, monologu, keisdamas balso intonacijas.*</p> <p>Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes.</p> <p>Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis.</p> <p>Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.*</p> <p>Vizualinė raiška.</p> <p>Savo emocijas, patirtį, išpūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais.</p> <p>Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino.</p> <p>Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.</p>	<p>Šokis.</p> <p>Skatina vaikus šokti pagal parodomuosius žingsnius arba sukinius, juos stengiantis atkartoti.</p> <p>Improvizacijos metu skatina vaikus, juos drąsina, pasiūlo įtraukti šokių komponentus, padeda savo pavyzdžiu.</p> <p>Moko palaipsniui sudėtingesnių šokio judesių.</p> <p>Vaidyba.</p> <p>Skatina vaikus vaidinti, žaisti vaidybinius žaidimus inspiruojant veiklas.</p> <p>Parūpina, kad grupėje visada būtų vaidybai reikiamų priemonių.</p> <p>Kartu su vaiku vaidina, vis pakreipiant vaidinimą į ugdomąją pusę.</p> <p>Vizualinė raiška.</p> <p>Skatina, drąsina bei turtina vaiko kūrybinę raišką įvairiose aplinkose.</p> <p>Kalbasi gestų ir (ar) sakytine kalba su vaiku apie jo kūrinėlį, diskutuoja, ką, kodėl ir kaip jis pavaizdavo. Ką ir kodėl norėjo išreikšti, kodėl pasirinko tokias priemones ir kt.</p> <p>Domisi ką vaikas dar norėtų papasakoti, sukurti, pagiria už išradingumą ir kt.</p> <p>Sudaro sąlygas kurti, reikšti savo potyrius, išpūdžius neįprastomis sąlygomis ir priemonėmis, (pvz., piešiant gamtoje, ant asfalto, šaligatvio plytelių, smėlio, šlapio sulamdyto popieriaus, laikraščio, piešti plunksna, kitu teptuko galu, pagaliuku, akmenėliu ir kt.).</p>
--	--	---	--

			Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis.	
	6	<p>Muzikos ritmika. Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūriniių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius.* Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus.* Įvardija kūrinio nuotaiką, skiria 1-2 instrumentus.* Dainuoja, kartoja nesudėtingo ritmo, melodijos daineles.* Improvizuodamas balsu (priklausomai nuo klausos sutrikimo lygio).* Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.*</p> <p>Šokis. Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštas bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūraliųjų judesių šokius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių–aštuonių natūraliųjų judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreišdamas erdvės (aukštai – žemai) ir laiko (greitai – lėtai) elementus. Geba atkartoti mokytojo demonstruojamus ar ekrane matomus šokio judesius. Suvokia ir geba atskirti skirtingą muzikos ir choreografijos tempą: lėtas, greitas, lėtėjantis, greitėjantis. Geba atlikti judesius, šokio žingsnelius skirtingose padėtyse: pasistiebus, pilna pėda, pritūpus, pilnai atsitūpus.</p> <p>Vaidyba. Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas veikėjų pokalbius, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus,</p>	<p>Muzikos ritmika. Pedagogas sudaro vaikams sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos. Pasitelkiant aparatūrą pajauti ir klausytis tylos, triukšmo, lyginti jų skirtumus.* Pasirūpina, kad grupėje vaikai turėtų muzikos instrumentų (ar jų imitacijų), spalvotų natų, „dirigento lazdelę“, muzikos įrašų, klausymosi aparatūrą ir kt. Improvizuojant groja, dainuoja daineles balsu ir gestais, taip įtraukiant ir sudominant vaikus. Moko vaikus ir kartu su jais žaidžia muzikinius žaidimus.</p> <p>Šokis. Skatina savarankiškai sustoti vaikus į ratą, atlikti tam tikrus šokio judesius ar žingsnelius. Siūlo žaisti žaidybinius ratelius, įtvirtinant judesius bei šokių elementus. Improvizacijų metu pedagogas keičia šokio tempą, judesius, žingsnius skirtingose padėtyse.</p> <p>Vaidyba. Vaidinimų improvizacijų metu, vaikams siūlo stengtis atkartoti žinomus veikėjus, žodžiais, gestais ar veiksmais, emocinėmis būsenomis, nuotaikomomis, perteikti mintis.* Pedagogas skatina ugdytinius tikslingai naudoti drabužius, aplinką, kitus įvairius daiktus teatro reikmėms.</p> <p>Vizualinė raiška. Turtina vaikų patirtį vaizdiniais. Suteikia galimybę pamatyti tautodailės, taikomosios dekoratyvinės ir vaizduojamosios dailės, šiuolaikinio meno (instaliacijų, abstrakčių skulptūrų, fotografijų ir kt.) kūrinius, menininkų kūrybos procesą artimoje aplinkoje, parodose, muziejuose, tradicinėse šventėse. Skatina vaikus kurti ornamentus, vaizdus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais (skaičiais, raidėmis), perteikti savo patirtį per meną. Sudaro sąlygas vaikams eksperimentuoti ir atidžiau įsižiūrėti į įvairių medžiagų ir technikų teikiamas galimybes.</p>	

		<p>emocines būsenas.* Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas. Vizualinė raiška. Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p>	<p>Į grupėje turimus planšetinius kompiuterius suinstaliuoja piešimo programas ir leidžia vaikams naudotis.</p>
	7	<p>Muzikos ritmika. Klausosi įvairių muzikos kūrinių.* Atpažįsta kelis jam patikusius muzikos kūrinius.* Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, jas tiksliau intonuoja.* Noriai, džiugiai groja ir improvizuoja daiktais iš gamtos (akmenukais, lazdelėmis, kriauklelėmis, kankorėžiais, riešutais ir kt.), savos gamybos vaikiškais muzikos instrumentais. Groja ritmiškai, taisyklingai sėdi, laiko instrumentą (būgnelį, trikampį, molio švilpynę ir kt.) ir pritaria dainoms, šokiams, rateliams, muzikiniams žaidimams.* Kuria ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoja muzikos instrumentais pagal savo sugalvotą ar suaugusiojo pasiūlytą temą.* Šokis. Žaisdamas šokamuosius žaidimus, šokdamas ratelius, natūralių judesių autorinius šokius, savitai reiškia nuotaikas. Kuria natūralių judesių trumpą šokį, reaguodamas į muziką (priklausomai nuo klausos sutrikimo lygio),</p>	<p>Muzikos ritmika. Pedagogas veiklų metu leidžia įvairių kompozitorių muzikos kūrinių, stilių, įvardija kokios melodijos ir stiliai yra grojami, kartu su vaikais sukuria kūriniams savus pavadinimus.* Moko vaikus dainelių, žaidžia muzikinius žaidimus.* Parūpina tam reikalingų priemonių. Šokis. Pedagogas ragina mokinius šokamuosius žaidimus, sukamuosius ratelius ar autorinius natūralius šokių judesius reikšti savosiomis nuotaikomis. Improvizacijos metu skatina mokinius kurti įvairius šokių judesius perteikiant trumpą siužetą, nuotaiką, išnaudojant esančią erdvę. Vaidyba. Organizuoja įvairias kūrybines, vaidybines veiklas, žaidimus. Vizualinė raiška. Pedagogas drąsina ugdytinį įgyvendinti kūrybinius sumanymus, juos realizuoti bei numatyti rezultata. Kuria situacijas pokalbiams apie patirtus išgyvenimus, matytus objektus, įsivaizduojamus įvykius, istorijas. Veiklų metu skatina vaikus bendrauti ir bendradarbiauti drauge. Padeda įgyvendinti įvairius techninius sumanymus, eksperimentus.</p>

		<p>perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas šokio elementus (erdvę, laiką ir energiją).</p> <p>Vaidyba.</p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką, pasiūlytą meninę ar ugdomąją situaciją, bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju.</p> <p>Improvizuoja dialogą, nuoseklią veiksmų seką, laisvai, su pasitikėjimu atskleidžia veikėjų norus, emocines būsenas. Naudoja charakteringas balso intonacijas, judesius, aprangos detales, prireikus – menamus ar tikrus reikmenis, dekoracijas.*</p> <p>Žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, vaizduodamas veikėjų bendravimo sceneles.*</p> <p>Vizualinė raiška.</p> <p>Drąsiai įgyvendina savo kūrybinius sumanymus. Numato galimą sumanymo realizavimo seką bei rezultatą.</p> <p>Įvairiai varijuodamas spalvų, linijų bei formų junginiais ir deriniais, išryškindamas detales pasakoja apie patirtus išgyvenimus, matytus objektus, įsivaizduojamus įvykius, istorijas.</p> <p>Kurdamas bendrus darbus bando derinti savo sumanymus ir veiksmus su kitais.</p> <p>Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas sumanymui įgyvendinti.</p> <p>Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo ar kitomis kompiuterinėmis programomis, skaitmeninėmis priemonėmis.</p>	<p>Sudaro sąlygas naudotis kompiuterinėmis programomis (skiria tam laiko dienotvarkėje ir pan.).</p>
13. Estetinis suvokimas	5	<p>Mėgaujasi dainavimu, ritmika, šokiu, vaidyba, dailės veikla.*</p> <p>Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais.</p> <p>Grožisi gamtos spalvomis, formomis, vaizdais.</p> <p>Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).</p>	<p>Organizuoja veiklas, skirtas pažinti įvairias meno formas. Vyksta su vaikais į spektaklius, vaidinimus, ekskursijas. Skatina vaikus savo žaidimuose vaidinti sceninius veikėjus: muzikantus, šokėjus, dainininkus, improvizuotai vaizduoti kad jie yra scenoje, dainuoja su mikrofonu, groja muzikos instrumentu ir kt.</p> <p>Ugdo meilę gamtai, skatina kartu grožėtis gamta, padeda atrasti bei pajauti gamtoje atsiveriantį grožį.</p>

		<p>Pasako gestų ir (ar) sakytine kalba, kaip jautėsi ir ką patyrė šokdamas, vaidindamas, piešdamas ar atlikdamas ritmikos pratimus.*</p> <p>Dalijasi įspūdžiais po renginių, spektaklių, parodų, koncertų lankymo. Išreiškia savo nuomonę apie dainelę, eilėraščių, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį ir kt.</p>	<p>Kasdienėje veikloje sudaro sąlygas suprasti ir pajusti, kad tiesa, gėris ir grožis visada teikia džiaugsmą ir pasitenkinimą.</p> <p>Po įvairių veiklų, ekskursijų, aptarinėja su vaikais įspūdžius, kas patiko, kas buvo nelabai įdomu.</p>
	6	<p>Stengiasi kuo gražiau šokti, piešti, konstruoti, dainuoti, vaidinti.*</p> <p>Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba.</p> <p>Pastebi pasikeitusią aplinką, meno kūrinius, geba išreikšti savo nuomonę kas jam gražu.</p> <p>Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą kodėl gražu.</p> <p>Pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba įspūdžius apie vaidinimo, šokio siužetą matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau pasakoja gestų ir (ar) sakytine kalba ką sukūrė, kaip pats bei kiti atliko ritmikos pratimus, šoko, vaidino, piešė.</p>	<p>Organizuoja išvykas ir kartu su vaikais dalyvauja ar stebi kuo daugiau ir įvairesnių muzikinių, vaidybinių renginių, koncertų, lankosi parodose, muziejuose, teatre, miesto šventėse ir kitur.</p> <p>Nuolat su vaikais bendrauja, ugdo pasakojamuosius įgūdžius, moko plačiau išreikšti savo nuomonę.</p> <p>Ragina vaikus atkreipti dėmesį į detales esančias vaidinimuose, koncertuose ir pan. (kostiumai, šukuosenos, nuotaikos, emocijos, aksesuarai, makiažas ir pan.).</p>
	7	<p>Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje, kūrybinėje ir kasdienėje veikloje.</p> <p>Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje raiškoje.</p> <p>Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė, kaip kūrė.</p> <p>Pasako, kurių kūrinių malonu klausyti ir žiūrėti, o kurių nesinori klausyti, nemalonu žiūrėti.*</p> <p>Reiškia savo nuomonę, kodėl gražu. Domisi kitų kūrybinėmis idėjomis, sumanymais, geranoriškai juos komentuoja.</p>	<p>Ragina ugdytinius improvizuoti ir atskleisti savąjį "AŠ" kūrybinėse bei kasdieninėse veiklose.</p> <p>Savo pavyzdžiu skatina išsakyti bei pagrįsti savo nuomonę apie matytus ir regėtus kūrinius, įvardinti kas patiko, kas gražu, o kas nepatiko. Užduoda vaikams įvairius pagalbinius klausimus, kad būtų lengviau išsakyti savo nuomonę.</p>
17. Kūrybiškumas	5	<p>Klausinėja gestų ir (ar) sakytine kalba, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus.</p> <p>Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį.</p> <p>Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones.</p> <p>Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.</p>	<p>Paašškina, supažindina vaikus su naujais, nežinomais dalykais.</p> <p>Skatina vaikų kūrybiškumą, sudaro sąlygas laisvai reikšti ugdytiniui norimas idėjas. Pateikia atvirų klausimų (pvz., "Kaip?", "Kas dar?" ir pan.). Klausia ir drąsina, kad idėjų būtų kuo daugiau.</p> <p>Ugdo mąstymo lankstumą, originalumą – skatina išsakyti, pavaizduoti kuo įvairesnes idėjas, prašo išsakyti idėjas, drąsina fantazuoti, kurti, nebijoti savo idėjų.</p>

		Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu.	Ugdo fantaziją, žaidžiant ir kuriant nerealias, bet prasmingas situacijas (įsivaizduokime, kad mes einame džiunglėse...). Prašo sugalvoti, kaip būtų galima detaliai išstobulinti savo „objektą“, įsivaizduojant, papasakojant, išreiškiant judesiu, piešiant, kad jis būtų kuo labiau išbaigtas, dar tobulesnis. Siūlo įdomios veiklos ir patirties, skatinančios patirti naujų išgyvenimų. Skatina dalytis praeityje išgyventa įdomia patirtimi, veikla, kelionių įspūdžiais ir nuotykiams su kitais vaikais. Skatina dalytis idėjomis dirbant porose ir (ar) grupelėse, kartu priimti sprendimus. Pateikia įvairių medžiagų, žaislų, priemonių. Organizuoja projektus, kūrybines veiklas.
	6	Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.	Skatina tolesnę divergentinį mąstymą. Užduoda atviro tipo klausimus: „Kas būtų, jeigu?“ „Kas būtų, jei nustotų šviesti Saulė?“ ir pan. Siūlo įvairios kūrybinės veiklos ne tik patalpoje, bet ir lauke, naudoja netradicines priemones. Moko pastebėti, įsiklausyti, užuosti, paliesti, pajusti ir tai įvardinti.* Kuria žaidybinę ir tyrinėjimo aplinką suteikiant įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų. Skatina perkurti, savaip interpretuoti matytus filmukus, pasakas ir kt. (pvz., klausiant, kas būtų, jei pasakoje vilkas taptų geras).
	7	Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sudėtinga. Ižvelgia dar neišbandytas veiklos, saviraiškos galimybes, kelia probleminius klausimus, diskutuoja. Pasineria į kūrybos procesą, įsivaizduoja, fantazuoja, remiasi vidine nuojauta, turimas patirtis jungdamas į naujas idėjas, simbolius, naujus atlikimo būdus. Pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų, neįprastų medžiagų, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko.	Pedagogas skatina ir pateikia naujas, dar vaikams neišbandytas kūrybines veiklas. Sengiasi kelti diskusijas ir refleksijas ugdytiniams, iškilus problemoms kūrybiniame procese. Pedagogas padrąsina ugdytinius ieškoti, eksperimentuoti, ar dar kaip nors kitaip įgyvendinti savo sugalvotą idėją.

*Atsižvelgiant į klausos sutrikimo lygį ir individualias savybes

5. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaikų pasiekimų vertinimas – būdas, padedantis stebėti vaiko nuostatų, gebėjimų, žinių, raidos kitimą. Vertinimas svarbus visiems ugdymo proceso dalyviams – vaikams, jų tėvams ir pedagogams. Informacijos apie vaiko pasiekimus, gebėjimus, žinias, raidą, pastangas, ugdymą(si) rinkimas ir jos panaudojimas tobulina ugdymo metodiką ir planavimą, reikalauja iš pedagogo naujų gebėjimų, apibendrina pedagogų ir tėvų sukauptą informaciją apie vaiką, jo daromą pažangą. Vertinant vaiko pasiekimus dalyvauja vaikas, tėvai, pedagogai, surdopedagogas. Vaikas yra svarbus vertinimo dalyvis. Kartu su vaiku aptariami jo pasiekimai, būtinai pabrėžiant sėkmę.

Vertinimo metodai:

- stebėjimas;
- veiklos produktų analizė (kūrybos darbai, veiklos nuotraukos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, filmuotos medžiagos pavyzdžiai);
- individualūs pokalbiai su vaiku ir tėvais;
- anketos tėvams;
- pedagogo refleksija.

Vaiko pasiekimai vertinami tris kartus per metus elektroninio dienyno sistemoje www.musudarzelis.com, meniu skyriuje „Pasiekimų žingsneliai“. Pirmasis vertinimas (stebėjimas) – tai susipažinimas su vaiku, kai jis ateina į Centrą. Tokio stebėjimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų, gebėjimų, žinių, raidos lygį ir remiantis tuo, numatyti tolesnius jo ugdymo(si) tikslus ir uždavinius.

Antrą ir trečią kartą vaikas vertinamas sausio ir birželio mėnesiais, siekiant nustatyti jo ugdymo(si) pažangą ar kilusias problemas. Su vaiko vertinimo rezultatais supažindinami tėvai individualių pokalbių metu.

Detalesnis vaiko vertinimas su mokytojų pastebėjimais atliekamas du kartus per mėnesį elektroninio dienyno sistemoje www.musudarzelis.com, meniu skyriuje „Vaiko pasiekimai“. Čia skaitmeniniu būdu kaupiama vaizdinė informacija apie ugdymo(si) pasiekimus (vaiko kūrybos darbai, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Tokios informacijos pateikimo formos padeda glaudžiai bendrauti ir bendradarbiauti Centro pedagogams ir ugdytinių tėvams bei leidžia matyti ne tik vaiko pasiekimus, bet ir iškilusias problemas ir kartu jas spręsti.

Vaiko ugdymo(si) vertinimo duomenys neviešinami ir garantuojamas jų laikymo saugumas.

6. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Danielius M. Lietuvių gestotyros pagrindai. Vilnius, 2004.
2. Hille K., Evanschitzky P., Bauer A. 3-6 metų vaiko raida. Psichologijos pagrindai ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams. Vilnius, 2015.
3. Ivoškuvienė R., Kafemanienė I., Baranauskienė V., Burneckienė I., Makarovienė M., Varkalevičienė A. Sutrikusios raidos vaikų ikimokyklinio ugdymo gairės. Šiauliai, 2003.
4. Ivoškuvienė R., Mamonienė R., Pečiulienė O., Stoškuvienė K. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtos kalbos ugdymas. Šiauliai, 2002.
5. Ivoškuvienė R., Mamonienė R., Pečiulienė O., Suveizdienė V. Ikimokyklinio amžiaus vaikų žymiai ir vidutiniškai neišsivysčiusios kalbos ugdymas. Šiauliai, 2022.

6. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2016.
7. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, 2005.
8. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015.
9. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995-07-03 Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011.
11. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
12. Monkevičienė O., Gruodytė-Račienė R., Jevsikova T., Kleniauskas L., Krivickaitė-Leišienė E., Lapėnienė A., Latvėnaitė-Kričėnienė S., Makarskaitė-Petkevičienė S., Neverauskienė L., Sičiūnienė V., Stupurienė V. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. Vilnius, 2021.
13. Morozova G. Sutrikusios klausos vaikų ugdymo programa. Vilnius, 1996.
14. Portage ankstyvojo ugdymo programa. Veiklos kortelės.
15. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2022.
16. Rimkienė, R. Ugdytojų veiklos gairės. Vilnius, 2004.
17. Žukauskienė R. Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius, 2012.

PLANUOJAMA UGDOMOJI VEIKLA

Nuo ____ metų ____ mėn. __ d. iki ____ mėn. __ d.

Projektas, tema, problema ar kt.

Tikslas(ai):

Uždaviniai:

<p style="text-align: center;">INDIVIDUALI UGDOMOJI VEIKLA <i>(Ugdymo individualizavimas pagal vaiko poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.)</i></p>
<p style="text-align: center;">UGDOMOJI VEIKLA VAIKŲ GRUPELĖMS <i>(Ugdymo diferencijavimas pagal vaikų poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.)</i></p>
<p style="text-align: center;">UGDOMOJI VEIKLA VISAI VAIKŲ GRUPEI <i>(Turinys, būdai, pagrindinės priemonės, vieta.)</i></p>
<p style="text-align: center;">SĄVEIKA SU ŠEIMA <i>(Auklėtojų, tėvų (globėjų) iniciatyvos, siūlymai, sąveikos būdai.)</i></p>

Vaikų pasiekimų sričių, žingsnių,
pasiekimų, ugdymo gairių 2 priedas

IKIMOKYKLINIO UGDYMO GRUPĖS _____ – _____ MOKSLO METŲ

ILGALAIKIS UGDOMOSIOS VEIKLOS PLANAS

_____ metų vaikų grupė

Vaikų grupės aprašymas. Aprašomi ugdomajai veiklai svarbūs duomenys apie vaikus ir jų šeimas – kokie vaikų gebėjimai susiformavę gerai, kokie susiformavę prasčiau, kiek yra vaikų turinčių sveikatos problemų, specialiųjų ugdymosi poreikių, gabių vaikų, kokie tėvų (globėjų) lūkesčiai, kokios pagalbos jie tikisi ir pan.

Ugdymo prioritetai. Remiantis grupės aprašymu, numatoma, kuriems vaikų gebėjimams ugdyti(s) bus skiriama daugiausiai dėmesio.

Tikslas:

Uždaviniai:

<i>Mėnuo</i>	<i>Temos</i>			
	<i>1 savaitė</i>	<i>2 savaitė</i>	<i>3 savaitė</i>	<i>4 savaitė</i>
<i>Tema</i> Tikslas:			<i>Tema</i> Tikslas:	
Tėvų susirinkimai, šventės, parodos ir kt.	Tėvų susirinkimai, šventės, parodos ir kt.	Tėvų susirinkimai, šventės, parodos ir kt.	Tėvų susirinkimai, šventės, parodos ir kt.	
<i>Žodžiai:</i>			<i>Žodžiai:</i>	

Parengė: _____

Sėkmingai besiuogdantis	<i>Tyrinėjimas</i>															
	<i>Problemų sprendimas</i>															
	<i>Kūrybiškumas</i>															
	<i>Mokėjimas mokyti</i>															

Komentaram (žiema)

Pedagogas _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Tėvai/ globėjai _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Komentaram (vasara).....

Pedagogas _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Tėvai/ globėjai _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Komentaram (žiema)

Surdopedagogas _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Tėvai/ globėjai _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Komentaram (vasara).....

Surdopedagogas _____
(parašas) (vardas ir pavardė)

Tėvai/ globėjai _____
(parašas) (vardas ir pavardė)